

ВАГЛАГОЛН

С CVIČEBNICE STAROSLOVĚNŠTINY

Miroslav Vepřek

СѢМЪ ЮГО

ТО ЖЕ ВѢ-

Ъ ВЪСЕМО-

ЮГО СЪИНА

ХЪ, ДА ТА

ДИНЪ БОГЪ

ДЪ СВАТЪИ

CVIČEBNICE STAROSLOVĚNŠTINY

Miroslav Vepřek

Univerzita Palackého 2013

Publikace vznikla v rámci projektu FRVŠ 1080 /2013 – *Inovace povinného předmětu Staroslověnština o nové metodologické přístupy a nově dostupné primární zdroje.*

Lekce I – Analýza rukopisu tzv. klasické staroslověnštiny (Zografský kodex)	7
Lekce II – Redakce staroslověnštiny	14
Lekce III – Staroslověnská textologie	18
Texty	23
Assemanův evangeliář	23
Kodex Mariánský	28
Kyjevské listy	29
Penitenciál Někotoroja zapověďъ	32
Pražské zlomky	41
Remešský evangeliář	42
Savvina kniha	44
Kodex Zografský	46
Život Metodějův	59
Frizinské zlomky	62
Seznam zdrojů textů	70

LEKCE I – ANALÝZA RUKOPISU TZV. KLASICKÉ STAROSLOVĚNŠTINY (ZOGRAFSKÝ KODEX)

Text (hlaholský rukopis v cyrilské transliteraci)

11 рече же ·
чкз ётерз їмѣ дзѡа сѡа ·
12 ї рече мьни снѣ єю оцю
оче даждь ми · достоїнж-
ж · часть їмѣньѣ · ї раздѣ-
ли їма їмѣньє · 13 ї не по
мнозѣхъ дьнехъ · сѡзравѣ ·
все мьни снѣ · ѡтиде на
странж далече · ї тоу ра-
сточи їмѣньє свое живзи
блѣдзю · 14 ї живзшю же
емоу вьсѣ · взиств гла-
дъ крѣпзкз на странѣ тої ·
ї тз начатз лишити са ·
15 ї шьдз прилѣпи са єдино-
мь отз жителз тоѡ стра-
нзи · ї посзла ї на села
своѣ · пастз свини · 16 ї же-
лаѡше насзїтити са · отз
рожьць ѡже ѣдѣѡхж свиниѡ ·
ї никзтоже даѡше моу · 17 вь
сєѣѣ же пришьдз рече · ко-
ликоу наїмьникз оца мое-
го їзѡиваѡтз хлѣби ·

АЗЪ ЖЕ СЪДЕ ГЛАДОМЪ ГЪЗИБЕЛЖЪ .
18 ВЪСТАВЪ ІДЖЪ КЪ ОЦЮ МОЕМОУ .
І РЕКЪ ЕМОУ . ѠЧЕ СЪГРЪШИ-
ХЪ НА НБО І ПРЪДЪ ТОВОЖЪ . 19 ЮЖЕ
НЪСМЪ ДОСТОІНЪ . НАРЕ-
ШТИ СА СЪНЪ ТВОІ . СЪТВОРИ
МА . ЪКО ЁДИНОГО ОТЪ НАІМЪ-
МЪНИКЪ ТВОИХЪ . 20 І ВЪСТА-
ВЪ ІДЕ КЪ ОЦЮ СВОЕМОУ .
ЕШТЕ ЖЕ ЕМОУ ДАЛЕЧЕ СЪ-
ШТЮ . ОУЗЪРЪ І ОЦЪ ЕГО . І МИ-
ЛЪ ЕМОУ БЪІ . І ТЕКЪ НАПА-
ДЕ НА ВЪИЖЪ ЕГО . І ОБЛО-
ВЪЗА І . 21 Рече же емоу СЪНЪ .
ОЧЕ . СЪГРЪШИХЪ НА НБО
І ПРЪДЪ ТОВОЖЪ . ЮЖЕ НЪ-
СМЪ ДОСТОІНЪ НАРЕШТИ СА
СЪНЪ ТВОІ . СЪТВОРИ МА .
ЪКО ЁДИНОГО ОТЪ НАІМЪ-
НИКЪ ТВОИХЪ . 22 Рече же оцъ
къ равомъ своиъмъ . ско-
ро ІЗНЕСЪТЕ ОДЕЖДЪ ПРЪ-
ВЖЖЪ . І ОБЛЪЦЪТЕ І . І
ДАДИТЕ ПРЪСТЕНЪ НА РЖКЪ ЕГО .
І САПОГЪ НА НОЗЪ . 23 І ПРИВЕ-
ДЪШЕ ТЕЛЬЦЪ ОУПИТЪНЪІ .
ЗАКОЛЪТЕ . І ЪДЪШЕ ДА ВЕ-
СЕЛИМЪ СА . 24 ЪКО СЪНЪ МОІ СЪ .
МРЪТЕВЪ БЪ І ОЖИВЕ . ІЗГЪІ-
ВЛЪ БЪ І ОБРЪТЕ СА . І НАЧА-

ША ВЕСЕЛИТИ СА · 25 БѢ ЖЕ СНЗ
ЕГО СТАРѢ НА СЕЛѢ · Ї ЪКО
ГРАДЗИ ПРИБЛИЖИ СА КЗ ДО-
МОУ · Ї СЛЗИША ПѢНИѢ Ї
ЛИКЗИ · 26 Ї ПРИЗВБАВЪ ЕДИ-
НОГО ОТЪ РАБЪ · ВЪПРАШАЙ-
ШЕ І · ЧЬТО ОУБО СИ СЖТЪ ·
27 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ ЕМОУ · БРАТЪ
ТВОІ ПРИДЕ Ї ЗАКЛА ОЦЬ
ТВОІ · ТЕЛЬЦЬ ОУПИТѢНЗИ ·
ЪКО СЪДРАВА І ПРИНАТЪ · 28 РА-
ЗГНѢВА ЖЕ СА · Ї НЕ ХОТѢА-
ШЕ ВЪНИТИ · ОЦЬ ЖЕ ЕГО Ї-
ШЪДЪ МОБЛѢАШЕ І · 29 ОНЪ ЖЕ
ОТЪВѢШТАВЪ РЕЧЕ ОЦЮ СВО-
ЕМОУ · СЕ КОЛИКО ЛѢТЪ РАБО-
ТАЖ ТЕБѢ · Ї НИКОЛИЖЕ
ЗАПОВѢДИ ТВОЕЖ НЕ ПРѢ-
СТЖПИХЪ · Ї МЪНѢ НИКОЛИ-
ЖЕ НЕ ДАЛЪ ЕСИ КОЗЛАТЕ ·
ДА СЪ ДРОУГЪИ МОЇМИ ВЪЗВЕ-
СЕЛИЛЪ СА ВИМЬ · 30 ЕГДА ЖЕ
СНЗ ТВОІ · ІЗѢДЗИ ТВОЕ
ІМѢНЬЕ · СЪ БЛЮВОДѢЦАМИ ·
ПРИДЕ · Ї ЗАКЛА ЕМОУ ТЕЛЕ-
ЦЬ ПИТОМЗИ · 31 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ
ЕМОУ ЧАДО · ТЪИ ВСЕГДА
СЪ МНОЖ ЕСИ · Ї В СѢ МОѢ
ТВОѢ СЖТЪ · 32 ВЪЗВЕСЕЛИ-
ТИ ЖЕ СА Ї ВЪЗДРАДОВА-

ТИ ПОДОБААШЕ • ЪКО БРАТРА
ТКОИ СЪ • МРЪТКЪ БЪ І О-
ЖИВЕ • ЁЗГЪИВЪ БЪ І О-
БРЪТЕ СА •

Cvičení 1 – Hlaholice a cyrilice

- transliterujte verše 11–15 do latinky;
- ve verších 13–16 najděte příklady odlišné grafiky hlaholice a cyrilice (grafémy „e“ a „ja““) a převedte příslušné slovní tvary do normalizované cyrilice;
- najděte v celém textu číslovky a zapište je za pomoci grafémů (primárně v hlaholici, potom také v cyrilici).

Cvičení 2 – Hláskosloví

- určete, k jakým hláskovým změnám dochází v následujících tvarech:
 - reče < *reke;
 - daždъ < *dadjъ;
 - mnozěchъ < mъnodzěchъ < * monoghoisu;
 - gyblъ x gybiti;
 - narešti < *narekti x č. řici;
 - prědъ < *perd- x rus. pered;
 - nozě < nodzě < *nogai;
 - čędo < *kъndo-;
 - žiti < *živti x živeši;
 - obrěsti < *obrětti.
- určete silné a slabé jery podle Havlíkova jerového pravidla:
 - къ,
 - дагъ,
 - шьдъ,

гоѣьсь,
крѣръкъ х крѣръкуѣь,
вѣставѣь,
паяьтѣьникѣь,
съ тѣьпоѣь.

c) ve verši 13 určete, k jakým jerovým změnám došlo u vybraných tvarů, jejichž náležitá podoba zní:

събъравѣь,
дѣьпъсчѣь,
вѣьсе,
блѣьдно.

Cvičení 3 – Tvarosloví (jmenná flexe)

- a) určete, k jakým substantivním typům (kmenům) patří podstatná jména ve verších 16–22;
- b) u těchto substantiv určete pád, rod a číslo;
- c) ve verších 12, 14 a 15 určete tvary zájmen bezrodých i rodových.

Cvičení 4 – Tvarosloví (slovesná flexe)

a) zařaďte následující slovesa do slovesných tříd (podle přítomného kmene):

ИЗБѢИВАТИ, ИЗБѢИВАЖ, ИЗБѢИВАШИ
ВЗВѢСЕЛИТИ СЯ, ВЗВѢСЕЛЖ СЯ, ВЗВѢСЕЛИШИ СЯ
рѣши, рѣкж, рѣчѣши
ѡсти, ѡмѣь, ѡси
събърати, съберѣж, съберѣши
лишити ся, лишж ся, лишиши ся
изгѣьбнѣьти, изгѣьбнѣьж, изгѣьбнѣьши

- b) najděte tři slovesné tvary a určete, jsou-li tvořeny od kmene přítomného, či infinitivního;
- c) určete následující tvary sloves:

рѣкъ

лѣзѣважѣтъ

нѣсмь

лѣнесѣте

сѣтъ

рече

бѣ

оборѣте са

начаша

слѣша

имѣ

сѣгрѣшихъ

желаше

ѣдѣахъ

лѣдѣи

прѣидѣ

лѣзѣблѣ бѣ

вѣзѣсѣлилъ са бѣмь

пастѣ с пастѣ

Cvičení 5 – Skladba

- a) provedte syntaktický rozbor verše č. 14 – určete počet vět, druh souvětí, typu vedlejších vět, spojovací výrazy;
- b) v tomtož verši věnujte speciální pozornost vazbě **лѣдѣвшю же емоу вѣсѣ**.

c) určete, o jaký typ pádové vazby se jedná ve větě ПОСЛАЛА І НА СЕЛА СВОЊ ПАСТЪ СВИНИИ (zaměřte se na pád substantiva СВИНИИ).

Cvičení 6 – Slovní zásoba

- a) najděte v celém úryvku pět slov, která se nacházejí v současné češtině (s patřičnými hláskovými změnami);
- b) najděte v textu pět slov, u nichž došlo ve srovnání se současnou češtinou ke změně významu a popište typ a případně i motivaci sémantické změny;
- c) najděte v textu slova, která je možno spojit do jedné slovní čeled.

LEKCE II – REDAKCE STAROSLOVĚNŠTINY

Text – Úryvek z Remešského evangeliáře (cyrilský rukopis, ruská redakce, jednojerový pravopis)

НА ОУТРИА РОЖТВА ХБА.
СЪНАТІЕ СТЪ БЦИ. ЕАУ ОТ МАФ.
ОШЪДШЕМ-
Ь ВЛЪХЕОМЪ.
СЕ АНГЛЪ ГНЪ. БЪ
СЪНЪ АВИ СА И-
ОСИФОВИ ГЛА. ВЪСТАВЪ П-
ОИМИ ОТРОЧА И МТРЪ Е-
ГО. ИЖИ ВЪ ЕГУПТЬ. И БЖ-
ДИ ТЖ ДОНЪДЕЖЕ ТИ РЕКОУ.
ХОЩЕТЪ БО ИРОДЪ ИСКАТ-
И ОТРОЧАТЕ. ДА ПОГЖБИ-
ТЬ Е . ОНЪ ЖЕ ВЪСТАВЪ ПО-
А ОТРОЧА И МТРЪ ЕГО НО
НОЩЪЖ . И ОТИИДЕ ВЪ Е-
ГУПТЬ И БЪ ТЖ ДО ОУМ-
РЪТВВА ИРОДОВА. ДА СЪБЖ-
ДЕТЬ СА РЕЧЕНОЕ ОТ ГА
ПРКМЪ ГЛЖЩЕМЪ . ОТ Е-
ГУПТА ВЪЗЪВАХЪ СНА
МОЕГО. ТЪГДА ИРОДЪ ВИД-
ТВЪ АКО ПОРОУГАНЪ ВЪТЬ
ОТ ВЛЪХЕВЪ РАЗГНЪВАВЪ
СА ЗЪЛО И ПОСЪЛАВЪ И ЗЕ-

И ВЪСА МЛАДЕНЬЦА СЖ-
ЩАА ВЪ ВИФЛЕОМѢ
И ВЪ ВЪСѢХЪ ПРѢДѢЛѢХЪ ЕГ-
О . И ОТ ДѢВОЖ ЛѢТЖ И НЫЖ-
Е ПО ВРЕМЕНИ ЕЖЕ ИСПЫ-
ТА ОТ ВЛѢХЪ. ТЫГДА СЪБЫ-
СТЬ СА РЕЧЕНОЕ ПРѢКМЪ И-
ЮРЕМИЕМЪ ГЛѢШМЪ. ГЛАС
ВЪ РАМѢ СЛЫШАНЫ БЫСТЬ.
ПЛАЧЪ И РЪЗАНІЕ И ВЪПЛ-
Ь МНОГЪ. РАХИЛИ ПЛАЧЖ-
ЩИ СА ЧАДЪ СВОИХЪ. И НЕ
ХОТАШЕ ОУТѢШИТИ СА
АКО НЕСЖТЬ. ОУМРЪШЖ
ЖЕ ИРОДОУ. СЕ АНГНЛЪ ГНЪ
АВИ СА ИОСИФУ ВЪ ЕГУ-
ПЪТѢ ГЛА. ВЪСТАВЪ ПОИ-
МИ ОТРОЧА И МТѢРЬ ЕГО. И
ИДИ ВЪ ЗЕМЛОУ ИЗЛЕВОУ.
СЛЫШАВЪ ЖЕ АКО АРЪХЕЛА-
И ЦѢРТЕЖЕТЪ ВЪ ИЖДѢИ. ВЪ
ИРОДА МѢСТО ОЦА СВОЕГО.
И ОУБОАВЪ СА ТАМО ИТИ.
БѢСТЬ ЖЕ ПРИИМЪ ВЪ СЪ-
НѢ. ОТИДЕ ВЪ СТРАНЖ
ГАЛИЛѢИСКЖ. И ПРИШЪ-
ДЪ ВЪСЕЛИ СА ВЪ ГРАДЪ
НАРИЦАЕМЫИ НАЗАРЕ-
ФЪ. ДА СЪБЖДЕТЬ СА РЕЧЕ-
НОЕ ПРѢКМЪ АКО НАЗА-
РАНИНЪ НАРЕЧЕТЪ СА.

Cvičení 1 – Hláskosloví a grafika

- a) najděte v textu případy, kdy je znak pro přední nosovku 3 v etymologicky náležité pozici a kdy naopak na místě 'a/ja;
- b) všimněte si tvarů Ц(ЪСА)Р(ЬС)ТЕЖЕТЬ (infinitiv ЦЪСАРЬСТВОВАТИ) a НЕСЖТЬ (infinitiv НЕСТИ) a určete, v kterém z nich je psaní s nosovým 4 etymologicky náležité;
- b) rekonstruuje jery (tvrdý/měkký) v následujících tvarech:

ВЪСЪХЪ

СВОИХЪ

ВЪ (předložka)

ВЪСТАВЪ

Cvičení 2 – Tvarosloví

- a) určete, k jakému deklinačnímu typu náleží substantiva doložená v textu ve tvarech:

ЗЕМЛОУ

РЪЗІДАННЕ

ВРЕМЕНИ

НОЩЬЖ

ОЦА

- b) určete druh deklinace u adjektiv a participií ve tvarech:

ГАЛИЛЪБИСКЖ

НАРИЦАЕМЫИ

СЖЩАА

РЕЧЕНОЕ

СЛЫШАНЬ

ИЗ(ДРАИ)ЕВОУ

c) určete slovesné tvary:

СЪБЪДЕТЬ СЯ

ХОЩЕТЬ

ИСКАТИ

ПОИМИ

СЪБЫСТЬ

ХОТАШЕ

ВЪСТАБЬ

РЕКОУ

БЪЗЪБАХЪ

Cvičení 3 – Skladba

a) najděte v textu vazbu dativu absolutního;

b) najděte v textu příklad užití aktivního participia (nt-ové či s-ové) ve funkci přívlastku a určete jejich řídící substantivum/zájmeno.

LEKCE III – STAROSLOVĚNSKÁ TEXTOLOGIE

Text – začátek života sv. Václava ve dvou rukopisných verzích a v rekonstrukci M. Weingarta

a) Charvátskohlaholská redakce

– v transliteraci do cyrilice podle rukopisu Novljanského (15. stol.) s vybranými variantami z breviáře Lublaňského (L, konec 14. stol.), Římského (R, r. 1387)) a Moskevského (M, r. 1443).

Н(А) С(В)ЕТОГО ВЕЩЕСЛ(А)ВА ИС(ПОВѢДЬНИКА)

СЕ НИНЕ З ВИСТ СЕ ПРОЧСКОЕ
СЛОВО, ЕЖЕ И СМЬ ГЬ НШЬ ИС-
ОУХЬ РЕЧЕ. БОУДЕТ БО РЕЧЕ
В ПОС ЛѢД НЕЕ Д НИ, ЕЖЕ М НИМЬ
НИНЕ СОУЩЕ, ВС ТАНЕТЬ В РАТЬ Н-
А БРАТА, СНЬ НА ОЦА, И ВРАЗИ Ч-
ЛВИКОУ ДОМАШИ ЕГО. ЧЦИ БО СБ-
Ъ БОУДОУТЬ НЕМИЛИ, И В ЗДАС -
ТЬ ИМЬ БЬ ПО ДЕЛОМЬ ИХЪ. БИС-
И¹ ЖЕ К НЕЗ ЕТЕРЬ В ЧЕСѢХЬ
ИМЕНЕМЬ ВРАТИС ЛАВЬ, ЖЕНА
ЖЕ ЕГО НАРИЦАЕМА ДРАГОМ-
ИРА. И РОДША² СНЬ С КОИ ПРЕБНА-
ЦЬ, ШИЩ КР СТИ СТА И, И НАРѢС ТА
ИМЕ ЕМОУ. ВЕЩЕСЛАВЬ. ВЗ РА-

1 вист (L), вѣ (R).

2 рожд ша (L), родивши (RM).

СТ ШОУ ЖЕ ЕМОУ³ ЪКО⁴ ПОСТРИШИ
 И, ПРИЗВА БРАТИСЛАВЪ ОЦЬ Е-
 ГО НА ПОДСТРИЖЕНИЕ БИСКОУП-
 А⁵ ИМЕНЕМЪ ПОТАРА, И С КЛИРИКИ
 ЕГО ШИЩ В СПЪВ ШИМЪ ЖЕ ИМЪ МАШ-
 ОУ ШЕМОУЩ ВАЗАМЪ БИС КОУПЪ ОТРОК-
 А ПОСТАВИ И НА КРИЛЪ ШЦРЪК-
 ВЕЩ ЦТЕПЕНЬНЪ⁶ ЕМЪ ПРЕДЪ ОЛТ-
 АРОМЪ, И ПЛВИ⁶ И РЕКИ: ГИ ШБЕЩ ИСОУ-
 ХЕ, БЛБИ ОТРОКА СЕГО, ЪКОЖЕ БЛ-
 АВИ⁷ В СЕ ПРВДНИКИ ТВОЕ СИЦЕ
 ЖЕ З⁸ БЛНИЕМЪ ПОДЪС ТРИЖЕНЬ
 БИСТЬ. ТЪМЖЕ М НИМЪ ЪКО Б-
 ЛНИЕМЪ БИС КОУПА ТОГО ПР ВДН-
 АГО И МТВАМИ ЕГО НАЧЕТЬ⁹
 ОТРОКЪ РАСТИ БЛАГОДѢТИЮ БЖНЕЮ ХРАНИМЪ. НАВИЧЕ ЖЕ К НИГ
 И СЛОВЪН СКИЕ И ЛАТИН СКИ-
 Е ДОБРЪ.

b) Vostokovova redakce

– podle Toržestvenniku z knihovny Rumjancovského muzea v Moskvě (16. stol.)

3 ВЗ ДРАСТЕ ЖЕ (M).

4 ЪКО БИ (LRM).

5 Var. БЖНГО БИСКОУПА (LRM).

6 БЛБИ (LRM).

7 БЛВИЛЬ ЕСИ (LRM).

8 С (LRM).

9 НАЧЕ (L).

МЦА СЕПТЕВРИА ВЗ. КИ. ДНЬ ѿВЪ-
ЕНИЕ СТГО ВАЧЕСЛАВА КНАЗА
ЧЕСЬСКА. ГИ БЛБИ ШЧЕ.
СЕ ННЪ СВЫСА ПРРЧЕСКОЕ СЛОВѠ
ЕЖЕ ГЛШЕ ГЪ НАШЪ НАШЪ ІСЪ ХЪ. ВЪДЕТ
ВО РЕЧЕ В ПОСЛѢДНАВІА ДНИ. БЯКО
МНИМЪ СУЩА. ВЪСТАНЕТЪ ВО
ВРАТЪ НА ВРАТА СВО ЕГО І СНЪ
НА ОЦЪ СВОБИ, І ВРАЗИ ДОМАШНИИ.
ЧЛВЦИ ВО СЕБѢ НЕ МИЛИ БЪДОУТ
ДА ВЪЗДРАСТЪ ІМЪ ВЪ ПО ДѢЛО.
ИХЪ. БѢ ЖЕ КНАЗЪ ВЕЛИКЪ СЛА-
ВОБУ В ЧЕХѠ ЖИВИИ ІМЕНЕМЪ
КОРОТИСЛАВЪ. БИ ЖЕНА ЕГО ДОРО-
ГОМИРЪ, РОДИСТА ЖЕ СНА ПЕРЬ-
ВЕВЦА. БИ БЯКО КРТИСТА БИ НАРЕ-
КОША ВИМА ЕМУ ВАЧЕСЛАВЪ. БИ ВЪ-
ЗРАСТЕ ѠТРОКЪ БЯКО БИ ОБУВЯТИ
ЕМОУ ВОЛОСЪ. БИ ПРИЗВА КОРОТИ-
СЛАВЪ КНАЗЪ ЕППА ЕТЕРА СЪ ВСѢ
КЛИРОСѠ. БИ ПѢВШИМЪ ЛИТЪ-
РГИВЮ ВЪ ЦРКВИ СТЫБА МРИБА.
БИ ВЪЕМЪ БѠТРОКА ПОСТАВИ НА
СТЕПЕНИ ПРѢ ѠЛТАРѢ. БИ БЛБИ
І СЕ РЕКЪ ГЪ ІСЪ ХЪ БЛБИ ѠТРОЧѠ
СЕ БЛБЕНИ ЕМЪ. ІМЪЖЕ БЛБЛ
ЕСИ ВСА ПРАВЕДНИКИ ТВОВІА.
БИ ПОСТРОГОША КНАЗИ БИНИ ТѢ-
МЖЕ МНИМЪ. БЯКО О ЧУВО БЛБЕ-
НИ ЕМЪ ЕППА ТОГО. ПО МЛТВА-

МИ БЛГОВѢРНЫМИ. НАЧА БОТРО-
КЪ РОСТИ БЛТЪБЮ БЖИВЕЮ ХРА-
НИМЪ. БИ ВЪДА БИ БАБА СВОБА ЛЮ-
ДМИНА (!) ОБУЧИТИ КНИГАМЪ СЛОВЕ-
НСКИМЪ. ПО СЛѢДЪ ПОПОВУ БИ НА-
ВЫЧЕ РАЗЪМЪ ДОБРѢ. ѠСАДИ* КОРО-
ТИСЛАВЪ В БУДУЧЬ. БИ НАЧА Ѡ-
ТРОКЪ О УЧИТИСА КНИГАМЪ ЛА-
ТЫНСКИМЪ. БИ НАОБУЧИСА ДОБРѢ.

c) Rekonstrukce M. Weingarta:

I. 1 се нзинѣ съвзистъ са пророчское слово, еже глагола самъ господь нашъ исочъ хръстъ.

2 »бждетъ во, рече, въ послѣдъвнѣнѣ дъни, яже мьнимъ нзинѣ сѣща, встанетъ братръ на брата своѣго и сзинъ на отьць свои, врази чловѣкоу домаши ѣго.«

3 чловѣци бо себѣ бждѣтъ немилн, и вздастъ имъ богъ по дѣломъ ихъ.

II. 4 взиетъ же кзназь етеръ въ чсѣхъ именимъ братиславъ, жена же ѣго нарицаема драгомира.

5 и рождьша сзинъ свои прѣвѣньць и кръстите и и нарѣсте има ѣмоу вщеславъ.

6 вздастъшоу же ѣмоу яко постриши и, призъва вратиславъ, отьць ѣго, на постриженѣ епископа етера, именимъ нотара, и съ клирикзи ѣго.

7 вѣспѣвшемъ же имъ мьшъ ѣмоу [въ цркъви сватзиа марьи], вѣзъмъ епископъ отрока, постави и на крилѣ степенънемъ прѣдъ олтаремъ и благослови и рекзи:

8 »господи боже, исочъ хръсте, благослови отрока сего, якоже благословилъ єси въса правѣдникзи твоѣ.«

9 СИЦЕ ЖЕ СЪ БЛАГОСЛОВЛЕНЬЕМЪ ПОСТРИЖЕНЪ БЪИСТЪ.

10 ТЪМЪЖЕ МЪНИМЪ, ЯКО БЛАГОСЛОВЛЕНЬЕМЪ БИСОУПА ТОГО
ПРАВЪДНАЮГО И МОЛИТВАМИ ЮГО НАЧА[ТЪ] ОТРОКЪ РАСТИ, БЛАГОДѢТЬЖ
БОЖЬЕЖ ХРАНИМЪ.

11 НАВЪИЧЕ ЖЕ КЪНИГЪИ СЛОВЪНЪСКЪИЯ И ЛАТИНЬСКЪИЯ ДОБРѢ.

Cvičení 1 – jazykové srovnání

- a) najdete ve dvou rukopisných verzích (u charvátskohlaholské včetně různocnění z dalších rukopisů) ve srovnání s rekonstrukcí M. Weingarta, které je rekonstruováno do klasické staroslověňštiny, jazykové prvky chorvatské a ruské;
- b) vyberte tři morfologické rozdíly (ve jmenné i slovesné flexi) a charakterizujte je;
- c) charakterizujte rozdílné znění pasáže *ВЪСТАНЕТЪ БРАТРОЪ НА БРАТРА СВОЮГО И СЪИЗЪ НА ОТЬЦЪ* (ve Vostokovově redakci *ВЪСТАНЕТЬ ВО БРАТЪ НА БРАТА СВО ЕГО И СЪНЪ НА ОЦЪ СВОБИ*) oproti verzi z charvátskohlaholské redakce *ВСТАНЕТЬ Б РАТЬ НА БРАТА, СЪНЪ НА ОЦА*.

Cvičení 2 – problémy textologické rekonstrukce

- a) vyberte tři pasáže, kde se charvátskohlaholské znění textově (nikoliv pouze pravopisně či hláskoslovně) odlišuje od redakce Vostokovovy;
- b) charakterizujte, jakým způsobem jsou tyto tři pasáže rekonstruovány M. Weingartem;
- c) vyberte další tři pasáže, kde se přidržuje Weingartova rekonstrukce znění charvátskohlaholského;
- d) vyhledejte pět lexikálních rozdílů mezi dvěma rukopisnými verzemi.

Assemanův evangeliář

A) Jan 1,1–14

[Fol. 1c]

1. ИСКОНІ БѢ
СЛОВО
(И) СЛОВО
БѢ ОУ БА ·
И БЗ БѢ
СЛОВО ·
2. СЕ БѢ ИСКО-
НИ ОУ БА · 3. ВЪ-
СѢ ТѢМЪ БЗИ
ША · И БЕЖНЕ-
ГО НИЧЕСОЖЕ
НЕ БЗИСТЪ · Є-
ЖЕ БЗИСТЪ :
4. ВЪ ТОМЪ ЖИВО-
ТЪ БѢ · И ЖИВО-
ТЪ БѢ СЕѢТЪ
ЧЛКМЪ · 5. И СЕѢ
ВЪ ТЪМѢ СЕЪ-
ТИТЪ СА · И ТЪ-

¹⁰ Zdroje textů viz Seznam zdrojů textů.

МА ЕГО НЕ ОБАТ •

6. $\widehat{\text{ВЗІ}}$ ЧЛКЗ ПОСЗЛА-
НЗ $\overset{\text{Т}}{\text{О}}$ БА • ИМА ЕМОУ
ИОАНЗ • 7. СЪ ПРИДЕ
ВЗ СЪВѢДѢТЕЛ-
СТКО ДА СЪВѢДѢ-
ТЕЛЬСТВОУЕТЗ

[Fol. 1d]

О СѢТѢ ДА ЕС(И)
ВѢРЖ (И)МЖТЗ €-
МОУ 8. НЕ БѢ Т(З) $\widehat{\text{СВѢ}}$ •
НЗ ДА СЪВѢДѢТЕ-
ЛЬСТВОУЕТЗ О
СѢТѢ • 9. БѢ СѢТ
ИСТИНЗ(З). ЛЖЕ
ПРОСѢШТА(ЕТ)З
ВЗСѢКОГО ЧКА И-
ДЖШТААГО ВЗ ..
РЗ 10. ВЗ МІРѢ БѢ
И МІРЗ ТѢМЗ
 $\widehat{\text{ВЗІ}}$ • И ВЕСЬ МІ-
РЗ ЕГО НЕ 11. ПРИЖТЗ •
12. ЕЛИКОЖЕ ИХЗ ПРИ-
ЖТЗИ • ДАСТЗ
ИМЗ ОБЛАСТЬ •
ЧАДОМЗ БЖІЕМ
ВЗИТИ • ВѢРОУ-
ЖЦИМЗ ВЗ И-
МА ЕГО. 13. ЛЖЕ НЕ
 $\overset{\text{Т}}{\text{О}}$ КРЗВЕ НИ $\overset{\text{Т}}{\text{О}}$ ПО-

ХОТИ ПЛЪТЬ-
СКЪЗНА • НИ ^Т ПО-
ХОТИ МЪЖЬСКЪЗИ •
НЪ ^Т БА РОДИША
СА • 14. И СЛОВО ПЛЪ-
ТЬ ВЪНСТЪ • И
ВЪСЕЛІ СА В. НЪИ :

[Fol. 2a]

И ВІДѢХОМЪ СЛ-
ДЕЖ ЕГО • СЛА-
ВЪ ^А КЪ ИНОЧАДЪ -
АГО ^Т ОЦА • ИСПЛЪ-
НЪ БЛАГОДѢТИ
И ИСТИН(Ъ)І •

[Fol. 138a]

1. ВЪ ПЯТОЕ НА ДЕСАТЕ ЛѢТО •
ВЛАДЧВИѢ • ТИВЕРИѢ
КЕСАРѢ • ОБЛАДАЮЩОУ ПО-
НТЪСКОУМОУ ПІЛАТОУ • ИЮ-
ДЕЖ • И ЧЕТВРЪТОВАСТЬ-
СТВОУЮЩОУ • ГАЛИЛЕЖ ИРОДОУ •
ФІЛІПОУ ЖЕ БРАТОУ ЕГО ЧЕТВРЪТО-
ВЛАСТЬСТВОУЮЩОУ • ТУРИЕЖ •
И СТРАХОНИТЪСКОЖ СТРАНОЖ • И
ЛЮСАНИЮ • ЧЕТВРЪТОВАСТЬ-
СТВОУЮЩОУ • АБІЛИНИЕЖ • 2. ПРИ
АРХИЕРЕОУ АННѢ И КИИФѢ • БѢ^СИ
ГЛЪ БЖИ КЪ ИОАНОУ • СНОУ АХА-
РИНОУ ВЪ ПОУСТЪЗІИ • 3. И ПРИ-

ДЕ ВЪ ВСѢХЪ СТРАНѢ ИЕРДАНЬ-
СКѢ • ПРОПОВѢДАЮ КРЩЕНІЕ ВЪ

[Fol. 138b]

ОСТАВЛЕНІЕ ГРѢХОМЪ • 4. ЪКОЖЕ Е-
СТЪ ПИСАНО ВЪ КЪНИГАХЪ СЛОВЕ-
СЪНЪНИХЪ • ИСАИѢ П^РКА ГЛША • ГЛА^С
ВЪПІЖЩААГО ВЪ ПОУСТЪИНИ • ОУ-
ГОТОВАИТЕ ПЖТЬ ГНЬ • ПРАВЕИ
ТВОРИТЕ СТЬСА ЕГО • 5. ВЪСѢКА ДЕ-
БРЬ ИСПЛЪНИТЪ СА • И ВЪСѢКА ГО-
РА И ХЛЪМЪ СЪМѢРИТЪ СА • И БЖ-
ДЖТЪ СТЪЗПЪТЪНАА ВЪ ПРАВА-
А • И ОСТРИ ВЪ ПЖТИ ГЛАДЪКЪИ •
6. И ОУ.ЪРИТЪ В^СѢКА ПЛЪТЬ СПСЕНІЕ
БЖІЕ • 7. И ГЛААШЕ ИСХОДАЩИМЪ НАРО-
ДОМЪ КРЪСТИТ СА ОТЪ НЕГО • И-
ЩАДИ ЕХИДЬНОВА • КТО СЪКА.А
ВАМЪ ВѢЖАТИ О^Т ГРАДЖЩААГО ГНѢ-
ВА • 8. СЪТВОРИТЕ ОУБО ПЛОДЪИ ДО-
СТОИНЫ ПОКААНІѢ • И НЕ НАЧИНА-
ИТЕ ГЛАТИ ВЪ СЕБѢ • ЪКО ОЦА ИМА-
МЪ АВРААМА • ГЛЖ БО ВАМЪ • Ъ-
КО МОЖЕТЪ ВЪ ОТЪ КАМЕНИѢ СЕГО •
ВЪ ДВИГНЖТИ ЧАДА АВРААМОУ •
9. ОУЖЕ И СЕКЪІРА ПРИ КОРЕНИ ДРѢВА
ЛЕЖИТЪ • ВЪСѢКО ОУБО ДРѢВО НЕ
ТВОРАШТЕ ПЛОДА ДОБРА ПОСѢКА-
ЖТЪ • И ВЪ ОГНЬ ВЪМѢТАЖТ •
10. ВЪПРАШААХЪ ЖЕ И НАРОДИ ГЛШЕ •
ОУЧИТЕЛЮ ЧЪТО СЪТВОРИМЪ •
11. ОТЪВѢЩАВЪ ЖЕ ГЛААШЕ ИМЪ •

[Fol. 139a]

ИМЪИ ДЪВЪ РИ.Ъ • ДА ДАСТЪ
НЕ ИМЖОУМОУ • И ИМЪИ БРАШНО •
ТАКОЖЕ ДА ТВОРИТЪ • 12. Придѣ же
и мзитарѣ крѣститѣ са и рѣша
къ нѣмоу оучителю • чѣто сѣтво-
римъ • 13. онъ же рече • ничесоже бо-
ле повелѣнааго вамъ творите •
14. Въпрашаахъ же и и воини глше •
и мзи чѣто сѣтворимъ • и рече
къ нимъ • никогоже не обидѣте •
ни оклеветанте • и доволни бѣ-
дѣте оброкзи вашими • 15. Чаж-
штемъ же людемъ • и помзи-
шлѣншемъ въ себѣ въ срдци-
хъ своихъ • о иоанѣ еда тѣ естѣ
хъ • 16. ^Тѡвѣщавааше иоанъ въсѣ-
мъ гла • А.з оубо крѣпъ взн
водою • Грѣдетъ же крѣплен
мене • Емоу же нѣсмъ достоинъ •
отрѣшити ремене сапогоу его • тѣ
взи крѣститѣ дхмъ стзимъ •
и огнемъ • 17. Емоу же лопата въ
рѣкоу его • И потрѣбитѣ гоумно
свое • И сѣберетѣ пшеницѣ въ
житѣницѣ своѣ • а плѣви
сѣжеетѣ огнемъ негасацимъ •
18. Многа же ина оутѣшаа • благовѣ-
стѣствовааше людемъ •••••

Jan 21,1-14

[Fol. 172a]

1 По сѣмь ѿ-
ви сѧ пакы ӣс̄ оученикомъ своимъ
на мори таворьѣдзсцѣмь. ави же сѧ
сице. 2 вѣахъ възкоупѣ симонъ
петръ. и тома нарицаемои близне-
цъ. и натапаниль. иже вѣ отъ кана га-
лилѣискы. и с̄на зеведеова. и и-
на дъва отъ оученикъ его. 3 г̄ла имъ
симонъ петръ. идъ рзиез ловитъ.
г̄лаша емоу. идемъ и мзи съ то-
бож. и изидъ. и въсѣдъ въз корабье
авие. и въз тж ношть не ѡса ничесо-
же. 4 оутроу же авие възвзшю. ста
ӣс̄ при брѣсѣ. не познаша же оучени-
ци ѣко ӣс̄ естъ. 5 г̄ла же имъ ӣс̄ дѣ-
ти. еда что сзидъно имате. отъ-
вѣшташа же емоу ни. бонъ же рече
имъ. възвзѣте о деснжъ стра-
нж кораблѣ мрѣжж. и обраштете.
въвзгж же. и к томоу не можаахъ
привлѣшти ея. отъ множества
рзиез. 7 г̄ла же оученикъ егоже лю-
блѣше ӣс̄ петрови. г̄з естъ. си-
монъ же петръ слзша въз ѣко г̄з е-

[Fol. 172b]

СТЪ. ЕПЕНДИТОМЪ ПРѢПОѢСА СА. БѢ
БО НАГЪ. І ВЪВРЪЖЕ СА ВЪ МОРЕ. 8 А ДРОУ-
СИ ОУЧЕНИЦИ КОРАБИЦЬМЪ ПРИДѢ. НЕ
БѢША БО ДАЛЕЧЕ ОТЪ ЗЕМЛА. НЪ ЪКО
ДЪБѢ СЪТѢ ЛАКТЪ. ВЛѢКЪШТЕ МРѢ-
ЖЪ РЪІВЪ. 9 ЪКО ЖЕ ИЗЛѢЖ НА ЗЕМЛЪ.
ВИДѢША ОГНЬ ЛЕЖАЩЬ И Р(Ъ)ИВЪ НА НЕ-
МЪ ЛЕЖАШТЪ И ХЛѢ(Б)Ъ. 10 ГЛА ИМЪ ИС.
ПРИНЕСѢТЕ ОТЪ РЪІВЪ ѲЖЕ ѲСТЕ НЪІ-
НѢ. 11 ВЪЛѢЗЕ ЖЕ СИМОНЪ ПЕТ(Р)Ъ И ІЗ(Е)ЛѢ-
ЧЕ М(Р)ѢЖЪ НА ЗЕМЛЪ. ПЛЪНЪ БЕ-
ЛИ РЪІВЪ. СЪТО И ПАТЬ ДЕСАТЬ И
ТРИ. І ТОЛИКОУ СЪШТЬ НЕ ПРОТЪРЪ-
ЖЕ СА МРѢЖА ❖ 12 ГЛА ИМЪ ИС. ПРИДѢ-
ТЕ ОБѢДОУИТЕ. І НИКТОЖЕ НЕ СЪМѢ-
ДАШЕ ОТЪ ОУЧЕНИКЪ ИСТАСАТИ ЕГО
ТЪІ КТО ЕСИ. ВѢДЪШТЕ ЪКО ГЪ ЕСТЪ.
13 ПРИДЕ ЖЕ ИС. І ПРИНѢТЪ ХЛѢБА И ДАСТЪ
ИМЪ. І РЪІВЪ ТАК(О)ЖДЕ. 14 СЕ ЮЖЕ ТРЕ-
ТИ(ИЦИ) ЪВИ СА ИС ОУЧЕНИКОМЪ СВОИ-
МЪ ВЪСТАВЪ ОТЪ МРЪТВЪІХЪ ❖

Кијевскé listy

[Fol. 4b]

ПО ВЪСЪДѢ ❖

19. (Д)АЗЪ НАМЪ : ВЪСЕМОГЪІ ВЪЕ .
ДА ЪКОЖЕ НЪІ ЕСИ НЕБЕСЬСКЪІА
ПЦЪА НАСЪИТИЛЪ : ТАКОЗЕ

ЖЕ І ЖИВОТЪ НАШЬ СИЛО-
Ж ТВОЕЖ ОУТВЕРЗДИ : ГМЬ :

МЪШѢ : Г̄ :• О ТОМЪЗЕ :•
20. (Ц)ѢСАРЬСТЕѢ НАШЕМЪ ГІ МІ-
ЛОСТЬЖ ТВОЕЖ ПРИЗЪРІ :
І НЕ ОТЪДАЪ НАШЕГО ТОУ-
ЗІМЪ • І НЕ ОБРАТИ НАСЪ
ВЪ ПЛѢНЪ НАРОДОМЪ ПОГА-
НЬСКЪИМЪ : ХА РАДИ ГІ НА-
ШЕГО • ІЖЕ ЦѢСАРИТЪ СЪ ОТЪ-
ЦЕМЪ І СЪ СВЯТЪИМЪ :•

НАДЪ ОПЛАТЪМЪ :

21. (Т)ВОѢ ЦИРКЪНАѢ ТЕРЬДЪ ЗА-
(Ш)ЧІТИ НЪИ ГІ • ІЖЕ ЕСІ
ОБРАЗЪМЪ СВОИМЪ ОУПО-
ДОВІЛЪ • ІЖЕ НЪИ ЧЪСТІ-
(МЪ) НА БАЛЬСТВО НАШЕ • ТО-
(Г)О РАДИ ЕСІ НАМЪ ВѢЧЪ-
(Н)ОЕ ОБѢЦѢННЕ ПРИНЕСЛЪ :•
(ГМЬ) НАШИМЪ :•

[Fol. 5a]

ПРѢФ(АЦИѢ Д...)

22. ДА ЪКЪИЖЕ СЪТЪ ТВОА СІ •
СЛОУЖЬБЪИ ВЪЖЛЮБЛЕНЪИ-
НА • ТАКЪИЖЕ МЪИСЛЪМИ СВО-
ИМИ НЪИ ТВОРИМЪ • А ТЪИ
САМЪ ГІ ПРИСНО НЪИ ПРИЕМЛИ :

ДА ВЪЗМОЖЕМЪ ПРАВЪДЬ-
НАѢ ТВОѢ НАСЛѢДОВАТИ •
І ОТЪ НЕПРІѢЗНИНЪ ДѢЛЪ
ОЧИСТИТИ СЯ : ХМЪ ГМЪ НАШ-
МЪ : ИМЪЖЕ ВЕЛІЧЬСТВО :•

ПО ВЪСХДѢ

23. ТВОѢ СВѢТАѢ ВЪСЕМОГЪІ
ВЪЖЕ • ЪЖЕ СЕ НЪІ ПРІЕМЛЕМЪ :
НА РАЗДРѢШЕНІЕ • І НА ОЧИЩЕ-
НІЕ НАМЪ ВЪДЪ : А ТЪІ СА-
МЪ ПОМОЦЬЖ ТВОЕЖ ВЪ-
ЧЬНО ЗАШЧИТИ НЪІ : ГМ(Ь) •

*МЪШѢ •Д• О ТОМЪЗЕ :•

24. ПРОСИМЪ ТЪА ГІ ВЪЗДВИ-
ГНИ СРЪДЦА НАШѢ КЪ ТЕБѢ О-
ТЪ ЗЕМЛЬСКЪИХЪ ПОХОТ(И)
ДА ВЪЗМОЖЕМЪ ХОТѢТИ <НЕ>-
БЕСЬСКЪИМЪ ТВОИМЪ ••

[Fol. 5b]

<НАДЪ ОПЛАТЪМЪ.

25. ЪКЪИЖЕ ДАРЪІ ІМАМЪ • ПРѢДЪ
ТОБОЖ СЪТЪ • І ПРОСИМЪ
ТЪА ПРИМИ НА • ДА І НЪІ ВЪЗМО-
ЖЕМЪ КЪ ВЪЖЛЮБЛЕНІИ ТВО-
ЕМЪ : ГМЪ НАШИМЪ : ПРѢФА-

ЦИѢ • ДО ВѢЧЪНЫІ ВЪЖЕ :•

26. ЗЪЛОБА НАШѢ НЕ ВЪРѢСНИ СЯ ВЪ
НАСЪ • НЪ ІЗДРѢШЕНІЕ ВѢЧЪ-

НОЕ ПРІСНО НАМЪ БЪДИ • ГІ
 НАШЕГО РАДИ : ТЪ БО НЗИ СА-
 МЪ ОТЪ ТЪМЪНЪИХЪ ОТЪВЕ-
 ДЕ : І ОЧИСТИ І ЗАКЛЕПЕ •
 І ДОСТОІНО ИЗБАВИ : ХМЪ
 ГМЪ НАШИМЪ :• ПО ВЪСЖДѢ :
 27. (В)ЪСЖДЪНАѢ МОЛИТВА НАШѢ
 ОУТВЕРДИ НЗИ ГІ ВЪЧЪНЪИМИ
 ТВОИМИ : І ПОДАЪЗЪ НАМЪ СЪ-
 ПАСЕНІЕ ТВОЕ : ГМЪ НАШИМЪ :•

Penitenciál Někotoroja zapověďь

295aβ 33 с̄тхъ • ап̄лз̄ • прав̄ӣ • ѡще
 34 кто лежа написанъиѡ кнӣ •
 35 ѡ ѡко ст̄зи въ цр̄кви чт̄е̄ •
 36 на соблазнъ люд̄ѣ̄ • да са ѡ-
 37 зверж̄ѣ̄ • бѣд̄ӣ вс̄ѣмъ приче
 38 тник̄ѡ ѡ люд̄ѣ̄ • кнӣ ч̄тн̄зи ст̄зи •

295ba 1 моисеѣвъ пѣть ѡсх̄ѡъ взи-
 2 тьѣ • левгитъ • числа • в̄ • ѡ
 3 зак̄ѡ • іса с̄на нав̄ги с̄ѣ̄ ѡ ѡ
 4 рѣтинъи • ѡ • цр̄л̄ дв̄а • пара-
 5 липом̄ѣи • в̄ • ер̄ӣн̄зи • в̄ • ести-
 6 рин̄н̄зи • ѡ • пл̄тр̄ь • соломонѣ •
 7 • г̄ • прит̄ • ѡще кто п̄ѡ с̄зи ско-
 8 пец̄ь ѡвращет са в бл̄ѣ̄ • да̄
 9 ѡзвержетъ • ѡще ли са ѡбр̄-
 10 тить • з̄ • лѣ̄ да покаѣт са •
 11 ѡ причастьѣ̄ да возм̄ѣ̄ ѡ па-

12 схи до пасхи · понеже ме-
 13 ртво тѣло ѿмѣѧ на блѣ ѡ-
 14 бращаеть · ѿ да поклана-
 15 ет са · вѣ · за оутра · вѣрз · вѣ ·
 16 попоу аще сѣтъ ногти снѣто-
 17 ви · да ѡзвержеть · всакз
 18 члѣкз ѡже сѣма пѣщаеть
 19 в зло дшегѣвца нареѣ ѿ вѣ ·

295ba 20 всака жена всѣдаѡщи на
 21 мѣжа · в · лѣ · да покаѣт са ·
 22 да поклонить · вѣ · за оутра ·
 23 · вѣ · вѣрз · ѿ комкаеть ѡ
 24 пѣ · до пасхи · понеже вѣжи-
 25 ѿ вразз ѡскверни · вса-
 26 ка жена скажаѡщи в совѣ
 27 ѡтроча · дшегѣвца нареѣ-
 28 т са · ѿ аще ѡвратит са
 29 в покаѣниѣ · г · лѣ да покаѣ ·
 30 ѡ причастие · в з · ѣ · ѡ · да ѿ-
 31 ма · ѿ поклонить · вѣ · за оу-
 32 тра · вѣ · вѣрз · аще кто с же-
 33 ною · сзѡ грѣхз створить ·
 34 скота в з нареѣть · да по-
 35 клонит са ?т · ѿ в сѣ ѿ с же-
 36 ною чистит са в негда бѣ-
 37 дѣд · то аще зачнет са плѡ ·
 38 то прокаженз вѣдѣ · ѿ ро-

295bb 1 тѣли да ѿма ѡпитѣи · в ·
 2 лѣ · аще с женою вѣдеть

3 в п^ка̑ · ѡли в с^вѣ ѡли в н^ѣ ·
 4 ти ѡще зачнет са б^вдѣ-
 5 ть люво развоѡникъ лю-
 6 во тать · люво бл^вдникъ ·
 295bβ 7 ѡли трепетивъ · да ѡм^а
 8 родителя ѡп^т · б̄ · л^тб̄ ·
 9 ѡще кто ѡсквернит са
 10 въ ст^тзѡи п^о · да постит с^а
 11 ѡн^ч · м̄ · д^ни · ѡще б^вдѣ^т
 12 въ ѡнзи д^ни поганьство
 13 то да створи^т п^о мл^твзи
 14 · г̄ · да са пи^етъ ѡ ѣсть то ·
 15 всакъ ѡже в чарзи в^вр^чѣ^т
 16 в^ѣсз нарече^т · ѡ ѡще при-
 17 ѡдеть на покая^ннѣ да
 18 са ка^етъ · в̄ · л^тб̄ · ѡ покл^о ·
 19 в̄ · за о^чтра · в̄ · в^вр^з · ѡко
 20 кр^тианзи в^ѣша в поганзи
 21 ѡвратиш^а · ѡже ѡдол^о
 22 сл^жить ѡли · жре^т · ѡли
 23 тр^ѣв^вѣтъ ѡхъ · да са по-
 24 стить · ѣ · л^тб̄ · ѡ причаст^е
 25 ѡ г^о до г^о · покл^о · к̄ · за о^ч ·
 26 · к̄ · в^вр^з · вс^к ѡже з в^рѣза
 27 ваза^етъ ѡм^чшь в дом^ч
 28 сво^ѣ · да ѡм^а · п^о · б̄ · л^тт^б ·
 29 ѡ причаст^е въ м^ци ѣди-
 30 ноѡ · покл^о · в̄ · за о^чтра · в̄ ·
 31 в^вр^з · ѡще кто др^чга сво-

295bβ 32 его нүждею влечеть на
33 клатвү да дасть в сүгүби-
34 нү · ѧ да кльнѣтъ · ѧще при
35 идѣ в покаѧниѣ · да имѧ
36 запобѣ · в · лѣ · покло · вѣ · за
37 оүтра · вѣ · вѣрз · аще кто что
38 ѧзмѣнить ѧли нивзи оүжнѣ ·

296aa 1 ѧли свѧживѧѧ или ѡкле-
2 ветѧѧ ѧ лжа послѣ без вѣ-
3 дзи · да имѧ ѡпитѣ · ѡ гѡ
4 до гѡ · покло · вѣ · оүтро · вѣ ·
5 вѣрз · ѧ всѧ бо лжа свѣди-
6 тельствүю · чюжѧѧ домзи
7 снѣдаѧ · да имѧ ѡпѣмь ·
8 · в · лѣ · ѧ причастнѣ · г · нѣ ·
9 покло · вѣ · оүтро · вѣ вѣрз ·
10 ѧще кто дрүга своѣго ѡча
11 рүѣтъ ти да са ѡбратить
12 в покаѧниѣ · да имѧ · ѡпи
13 · з · лѣ · ѧ причастьѣ ѡ года
14 до гѡ · покло · по · м · на днѣ ·
15 ѧще кто цркви присаде
16 црквнкз црквнѡѣ нүри ·
17 глѧ · ѧко црки работаю ·
18 ѡ цркви питаѡ са · да ѣтъ

296aa 19 проклатз · ѧще кто · г ·
20 жензи пойметь · просфи-
21 ра ѣго да не приносит са
22 вз црквь · ѧще на покаѧ-

23 ньѣ ѡбратиѥ · тогда не-
 24 сет са просфѣра ѣго · но да
 25 проскимисаѣт са · аще кто
 26 ѡ кого мьздѣ возметъ ·
 27 ѡ постѣ ѡ ѡ покаѣннѣ ѡ
 28 ѡблзнь ѡ · да то гѣбитъ
 29 по · аще ли не ѡсворить
 30 та да ѡмать на страшнѣ-
 31 мь сѣдѣ ѡвѣтъ дати за ·
 32 ѡ ѡпитѣ · ѡмѣ · ѡ · лѣ · мета-
 33 ниѣ · ѡ · оѣтро · ѡ · ѡѣръ ·
 34 аще кнѣ причетнѣ · смѣ-
 35 ѡно рѣ · да са оѣсмѣѣотъ
 36 ѡннѣ · да · поклѣ · ѣ · аще
 37 жена блѣдъ створить ти
 38 непрадна бѣдѣ ѡ прока-

296аβ 1 зѣвши ѡтроча ѡ идѣтъ ѡз
 2 цѣркѣ · хотѣши да не ѡбли-
 3 чѣна бѣдѣ · ти комкаѣтъ
 4 да постит са · ѣ · лѣ · ѡ прича-
 5 стѣѣ · ѣ · мѣци · ѡ поклѣ · ѡ оѣ-

296аβ 6 тро · ѡ · ѡѣръ · аще калѣге-
 7 рѣ с калѣгерѣцеѣо блѣ ство-
 8 рить · ти идѣтъ ѡз цѣркѣ
 9 хотѣ гѣѣ скрѣити · то пса
 10 ѡз нарѣтъ · да ѡмѣ ѡпитѣѣ ·
 11 · ѡ · лѣ · поклѣ · ѣ · на днѣ · аще
 12 кто · ѡ · женѣць · на покаѣ-
 13 ньѣ прѣидѣ · да ѡмѣ ѡпитѣ ·

14 · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\dot{\text{н}}$ да причащѣтъ са $\overline{\text{Ѡ}}$
 15 $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ · до $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ · $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ · оутро · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ ·
 16 $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · ѡще кто $\overline{\text{П}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}\overline{\text{В}}\overline{\text{И}}\overline{\text{Т}}\overline{\text{О}}$ дре-
 17 во посѣчеть · да поклонитѣ ·
 18 · $\overline{\text{Р}}$ · $\overline{\text{Г}}\overline{\text{И}}$ помилуй · $\overline{\text{Р}}$ · ѡще кий
 19 мьздѹ даѣтъ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{У}}$ · $\overline{\text{Р}}\overline{\text{А}}$ · да $\dot{\text{н}}$ ма ·
 20 да $\dot{\text{н}}$ мать ѡпитимь · $\overline{\text{Г}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\dot{\text{н}}$
 21 причастіе $\dot{\text{Е}}$ диноѡ на $\overline{\text{М}}\overline{\text{Ц}}\overline{\text{Ь}}$ ·
 22 $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{К}}$ · оутро · $\overline{\text{К}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ ·
 23 ѡ кровь · мѣсаши · ѡши кто
 24 кровь смѣсить · или ѡцъ
 25 со дщерьѡ · $\dot{\text{н}}$ мти сз снмз
 26 да $\dot{\text{н}}$ мѹть ѡпитѣѡ · $\overline{\text{Л}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ ·
 27 $\dot{\text{н}}$ да комкаѣтъ · $\overline{\text{Ѡ}}$ $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ · до $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ ·
 28 $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{А}}$ · оутро · $\overline{\text{А}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ ·
 29 ѡще · $\overline{\text{В}}$ · $\overline{\text{Б}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{А}}$ · сз $\dot{\text{Е}}$ диноѡ женоѡ ·
 30 или зать с тещѣѡ · или све-

29баβ 31 корз с невѣскоѡ · да $\dot{\text{н}}$ мѹ
 32 ѡпитѣ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ ·
 33 оутро · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · ѡще кто
 34 с кѹмоѡ вѹдѣ · да $\dot{\text{н}}$ ма ѡпѣ ·
 35 $\overline{\text{Е}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · оутро ·
 36 · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · ѡще поимѹть
 37 кѹмове или брачѡди · или
 38 сестрзи · да $\dot{\text{н}}$ мѹ · ѡпѣ · $\overline{\text{З}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ ·

29баα 1 $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · оутро · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ ·
 2 $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{А}}$ глаи нѣ $\overline{\text{В}}\overline{\text{А}}$ · $\dot{\text{а}}$ $\overline{\text{Б}}\overline{\text{З}}$
 3 во всѣ $\dot{\text{Е}}$ сть · то безбожни
 4 $\overline{\text{Н}}\overline{\text{А}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Т}}$ · ѡще кто рѣтъ · до-

5 ждѣ ѿде̑ да поклѡ̑ · р̑ · аще
 6 кто постит са · в сѣ̑ · или в ѿ̑ ·
 7 развѣ великиѡ̑ стѣ̑ · то
 8 да ѿвержет са · аще ѿ̑
 9 то да ѿмать ѡпимь̑ · б̑ ·
 10 лѣ̑ · аще̑ е̑сть простѣ̑ то ѡ̑
 11 гѡ̑ до гѡ̑ · поклѡ̑ · вѣ̑ · оутро ·
 12 вѣ̑ вѣ̑ · аще кто рчѣ̑ вѣ̑
 13 своѡ̑ рогатчѣ · ти аще̑ е̑-
 14 сть · чѣ̑ рекни̑ то · досто-
 15 инъ̑ е̑сть см̑рти · аще̑ ли̑
 16 покаѣ̑ть то̑ дни̑ · да покл̑ ·
 17 · р̑ · аще кз комѣ̑ вѣ̑ прии-

296ba 18 деть на поклѡ̑ниѣ̑ · ти ѡ̑-
 19 вержеть ѿ̑ то̑ х̑̑ ѡ̑печалѣ̑ ·
 20 аще гдѣ̑ мощи ѡ̑ват са вѣ̑
 21 земли · то не створ̑̑ · г̑ ·
 22 чюдѣ̑ · глѣ̑ да прослѣ̑ши̑ ·
 23 нѣ̑мъ̑ прог̑лѣ̑ть · слѣ̑пъ̑ да
 24 прозрить · ѿ̑ аще̑ створ̑̑̑
 25 чюдеса · то ѡ̑ б̑̑ ѿ̑ стѣ̑хъ̑
 26 ѡ̑плъ̑ · аще̑ ли̑ не створать
 27 тѣ̑̑ чюдѣ̑ · то не примѣ̑̑̑
 28 ѿ̑хъ̑ · ѡ̑ко сотона блзни-
 29 т вѣ̑ · аще̑ кто рѣ̑ть лѡ̑ва
 30 см̑рть · да поклѡ̑тъ̑ · р̑ · *
 31 во̑е̑женецъ̑ припада̑̑ да
 32 ѿ̑ма̑ · ѡ̑питей̑ · г̑ · лѣ̑ · покл̑ ·
 33 · а̑ · ѿ̑ · л̑ · тре̑женецъ̑ припа-

34 да ѡа̄ · э̄ · лѣ̄ да покаѣт са ·
 35 поклѡ̄ · по · а̄ · ӣ · м̄ · вса̄ хо-
 36 даӣ межю малзжена ·
 37 припадаѡа̄ да покаѣт са ·
 38 · а̄ӣ · лѣ̄ · поклѡ̄ · т̄ · аще кто

296bβ 1 кленет са за дръга · да
 2 припадаѣтъ · е̄ · лѣ̄ · поиклѡ̄ ·
 3 · р̄ · ӣ · м̄ · аще кто вдовицю
 4 приводитъ к попу · припа-

296bβ 5 да ѡа̄ · г̄ · лѣ̄ · поклѡ̄ · р̄ · ӣ · г̄ ·
 6 аще бѡудеть скоплѣ̄ по нѹ-
 7 жи · ли родители бѡудеть
 8 проданъ на то · на тѣ̄ грѣ̄ ·
 9 да ѡмѹть ѡпѡмѡю · г̄ · лѣ̄ ·
 10 а̄ причастьѣ̄ · ѡ̄ п̄а̄ · до п̄а̄ ·
 11 поклѡ̄ · вѣ̄ · оутро · вѣ̄ · вѣрз̄ ·
 12 аще по̄ блѡеть оупив са ·
 13 да ѡзвержет са · аще ли ѡ̄
 14 възгнѹшеньѡа̄ · да пости-
 15 ть · м̄ · днѡӣ · поклѡ̄ · вѣ̄ · оу-
 16 тро · вѣ̄ · вѣрз̄ · такѡ ѡмз̄ по̄
 17 · э̄ · лѣ̄ · задѣти · за ѣдино лѣ̄
 18 пости са · сѹдӣ · г̄ · постз̄ ·
 19 за · л̄ · днѡӣ и ноши сз мо-
 20 литвз̄ же творити ѡлмз̄ ·
 21 р̄к̄ · пл̄тр̄ь · за · вѣ̄ мѹа̄ · за
 22 а̄ · ӣ · ѡлмвз̄ · ѡли · э̄ · ѡли · е̄ ·
 23 ѡчѣ̄ н̄а̄ · ѡл̄тр̄ь · пер̄вѡѣ̄ ·
 24 а̄ за дръгий днѡ̄ · д̄ · кр̄а̄ ·

- 25 б̄л̄ж̄нӣ непорочен̄ӣ · з̄ӣ ·
 26 кр̄а̄ · помил̄ч̄ӣ ма̄ б̄е̄ · е̄ӣ ·
 27 ѡ̄че̄ н̄а̄ · толӣ · п̄ · кр̄а̄ · пастӣ
 28 до̄ з̄емла̄ · ѡ̄че̄ н̄а̄ по̄г̄л̄ще̄ ·
 29 в̄ недосп̄ѣ̄ творитӣ сице̄ ·
- 296бβ 30 за̄ є̄дин̄з̄ д̄н̄ь · ѡ̄ще̄ ӣ хо̄ще̄-
 31 м̄з̄ не̄ п̄ѣ̄тӣ ч̄ лӣ хо̄ще̄м̄ь мо-
 32 литӣ са̄ · то̄ да̄ по̄ѣ̄тъ · р̄ ·
 33 кр̄а̄ · в̄з̄ м̄л̄т̄ва̄х̄з̄ · а̄сто̄ по̄
 34 мӣна̄ӣ ма̄ б̄е̄ · да̄ ӣ то̄ є̄сть
 35 за̄ д̄н̄ь · ӣже̄ хо̄ще̄тъ̄ гр̄ѣ̄хӣ
 36 сво̄я̄ сповѣ̄датӣ со̄ слеза̄-
 37 мӣ · ѡ̄ко̄ слезы̄ см̄ѣ̄ренӣѣ̄
 38 приносат̄ь · ӣ покорацӣѣ̄
- 297аα 1 достой̄тъ̄ поп̄зы̄ молитӣ
 2 да̄ по̄ю̄тъ̄ литоргӣю̄ · сле-
 3 зы̄ во̄ с̄уть̄ гр̄ѣ̄сӣ главнӣ-
 4 ӣ · ѡ̄же̄ достой̄тъ̄ пре̄ж̄ѣ̄ ·
 5 ѡ̄м̄з̄итӣ · слезамӣ мило-
 6 ст̄з̄инамӣ · литоргӣю̄ п̄ѣ̄-
 7 пӣ · извабит̄ во̄ · г̄ · литоргӣ-
 8 ӣ · за̄ · д̄ · м̄ц̄ӣ · ѡ̄ · к̄ · за̄ · ӣ · а̄ · л̄ ·
 9 за̄ · в̄ӣ · м̄ц̄а̄ · такоже̄ пакӣ
 10 др̄уг̄а̄ѣ̄ · л̄ · за̄ др̄ѣ̄ · г̄о̄ · ӣ т̄а̄
 11 расчестӣ · мог̄ут̄ во̄ мо-
 12 литвеницӣ · ѡ̄ще̄ хотат̄ь
 13 ка̄ѡ̄ща̄ѣ̄ са̄ до̄вр̄ѣ̄ · со̄ сле-
 14 замӣ прилежан̄ӣ ·

Pražské zlomky

[Fol. 1b 17-27]

: ((СВѢ : АПОСТ-
ОЛА ПЕТРА : ((((((
ОБЛАСТЬ ОТЪ БА ПРИМЪША
СТАѢ АПОСТОЛА ПРѢМОУД-
РАѢ · ПЕТРЕ КАМЕНИ · ВѢРЪ
ПАВЛЕ МИРОУ · ОУТВѢРЪЗЕНИ(Е)
ДЪБОИЦЕЮ СВѢТОНОСЪНАѢ
РИМЪСКА ПОХВАЛО : СВѢ : НА
ПРѢСТАВЕНИЕ : БЦѢ : (((
ПРѢСТАВИ СЯ ОТЪ ЗЕМЪ
НА НЕБЕСА МАТИ БЖИѢ

[Fol. 2a 20–2b 24]

КАѢ ТА КЪЗНИ ЮДО НАОУСТИ ПРѢ-
ДАТИ СПАСЪ ЕЗА ЛИКА АПО-
СТОЛЪСКАГО ТЪ ОТЛОУЧИ
ЕЗА ДАРА ЦѢЛЕНИЕ ТЪ ЛИШИ
ЕЗА СЪ ОНѢМИ ВЕЧЕРЪВЪЗ <Т>А
ОТЪ РИ^{ТРАП}Н (ОУ)ЕЗЪИ ОТЪРИ(Н)ОУ <ЕЗА>
ОНѢМЪ НОЗѢ ОУМЪНЕЗ ТЕ(ОН ПРѢ)-
ЗРѢ : ѡ КОЛИКА БЛАГА НЕ (П)ОМ(Ъ)-
НѢ ТВОѢ ЖЕ ВЕСХВАЛЪНАѢ ВО-
ЛѢ ОБЛИЧАТ(Ъ) ТЪ А ТОГО НЕ-
МѢРНОЕ М^ИЛОСР(Ъ)ДИ ПРОПОВѢ-
СТЪ СЯ И ВЕЛИѢ М^ИЛОСТИ :·
БЛАЖЕННА : ГЛАС : · · · : Г :
ДРѢВА РАДИ АД(А)МЪ РАѢ ВЪ(СТЪ)

·· иселѣ^{ен} дрѣвзмз же крижз-
 ·: нзмз разбо(ин)икз и вз раи
 ·· взседли (с)н овз бо взкоу-
 ·· шз заповѣд̄ прѣстоупи сз-
 ·· теорзшаго и а дроугзи проп(н)-
 ·· тз сн ба тн исповѣдаше таж-
 ·· цаг(о) сн : помѣни мн сн̄се егда
 ·· придеси вз цѣсарзствне свое ··
 Творзца законоу отз оученика
 коупиша правздзнаго и
 ѣко безаконзникз и пила-
 тови на (оу)дишчи постави-
 ша вз(п)зюце распзни мѣнз-
 ноую нас(з)ицзшаго сиѣ вз поу-
 стзини мзи же правзд(з)-

Remešský evangeliář

Мт 2,13–23

на оутриа рожтѣвѣ хѣв.
 сьнатне стѣ бци. елѣ от маѣ
 ошьдъшем-
 ь вльхвомь.
 се англ̄ь гн̄ь. въ
 сьнѣ ави са и-
 осифови гл̄а. въстаѣ п-
 оими отроча и мтр̄ь е-
 го. ижи въ егупть. и бж-
 ди тж доньдеже ти рекоу.
 хощеть во иродь искат-

И ОТРОЧАТЕ. ДА ПОГЖБИ-
 ТЬ Е . ОНЬ ЖЕ ВЪСТАВЪ ПО-
 А ОТРОЧА И МТРЬ ЕГО НО
 НОШТЬЖ . И ОТИДЕ ВЪ Е-
 ГҮПЬТЬ И ВЪ ТЖ ДО ОҮМ-
 РЬТВЕА ИРОДОВА. ДА СЪБЖ-
 ДЕТЬ СА РЕЧЕНОЕ ОТ Г̄А
 ПР̄КМЬ Г̄ЛЖЩЕМЬ . ОТ Е-
 ГҮПЬТА ВЪЗЪВАХЪ СНА
 МОЕГО. ТЫГДА ИРОДЪ ВИД-
 ТЬВЪ АКО ПОРОҮГАНЬ БСТЬ
 ОТ ВЛЪХЕВЪ РАЗГНѢВАВЪ
 СА ЗѢЛО И ПОСЬЛАВЪ И ЗЕ-
 И ВЪСА МЛАДЕНЬЦА СЖ-
 ЩАА ВЪ ВИФЛЕОМѢ
 И ВЪ ВЪСѢХЪ ПРѢДѢЛѢХЪ Е҄-
 О . И ОТ ДЬВОЖ ЛѢТЖ И НЫЖ-
 Е ПО ВРЕМЕНИ ЕЖЕ ИСПЫ-
 ТА ОТ ВЛЪХЕВЪ. ТЫГДА СЪБЫ-
 СТЬ СА РЕЧЕНОЕ ПР̄КМЬ И-
 КЕРЕМИЕМЬ Г̄ЛЩИМЬ. ГЛАС
 ВЪ РАМѢ СЛЫШАНЬ БЫСТЬ.
 ПЛАЧЬ И РЪІДАНИЕ И ВЪПЛ-
 Ъ МНОГЬ. РАХИЛИ ПЛАЧЖ-
 ЩИСА ЧАДЬ СВОИХЪ. И НЕ
 ХОТАШЕ ОҮТѢШИТИ СА
 АКО НЕСЖТЬ. ОҮМРЬШЖ
 ЖЕ ИРОДОҮ. СЕ АНГНЛЬ ГНЬ
 АБИ СА ИОСИФОҮ ВЪ Е҄Ү-
 ПЬТѢ Г̄ЛА. ВЪСТАВЪ ПОИ-

МИ ОТРОЧА И МТРЬ ЕГО. И
ИДИ ВЪ ЗЕМЛОУ ИЗЛЕКОУ.
СЛЫШАВЪ ЖЕ АКО АРХЕЛА-
И ЦРТЕЖЕТЪ ВЪ ИЖДЪИ. В-
Ъ ИРОДА МЪСТО ОЦА СВОЕГО.
И ОУБОАВЪ СА ТАМО ИТИ.
БЪСТЬ ЖЕ ПРИИМЪ ВЪ СЪ-
НЪ. ОТИДЕ ВЪ СТРАНЖ
ГАЛИЛЪНСКЖ. И ПРИШИ-
ДЪ ВЪСЕЛИ СА ВЪ ГРАДЪ
НАРИЦАЕМЫИ НАЗАРЕ-
ФЪ. ДА СЪБЖДЕТЬ СА РЕЧЕ-
НОЕ ПРРКМЪ АКО НАЗА-
РАНИИЪ НАРЕЧЕТЪ СА.

Savvina kniga

Lk 8,26–39

[Fol. 53b]

ВЪ ОНѠ. ПРИХОДАЩЮ ІСОУ ВЪ СТРАНЖ
ГАДАРИНЬСКЖ. 27 СЗРЪТЕ І МЖЖЪ ЁДИ-
НЪ ОТЪ ГРАДА. ИЖЕ ИМЪШЕ БЪСЪ ОТЪ
ЛЪТЪ МНОГЪ. И ВЪ РИЗЖ НЕ ОБЛАЧА-
ШЕ СА. И ВЪ ХРАМИНЪ НЕ ЖИВЪШЕ НЪ
ВЪ ГРОВЪХЪ. 28 ОУЗЪРЪВЪ ЖЕ ІСА ПРИ-

[Fol. 54a]

ПАДЕ КЪ НЕМОУ. И ГЛАСОМЪ ВЕЛИЕ¹¹

11 Na konci strany je rukou téhož písaře přípisek: помози ги равоу твоёмоу саваю (sic!).

мь рече. что ёстѣ мнѣ ѡ тебѣ ісе
снѣ ба взишзניהго. молѣ ти са не мѣ-
чи мене. 29 прѣщаше бо іс̄ дх̄оу нечи-
стоумоу. ѡйти отъ члба. отъ
многъ бо лѣтъ похващаше і. ѡ ба-
захъ і жни желѣзны. ѡ пѣтъ ст-
рѣгъшеі. ѡ растръгавъ жъзи гони-
мъ взишаше бѣсомъ. сквозъ поус-
тъинъ. 30 възпроси же его іс̄ гл̄а. что
ѡма ёстѣ. онъ же рече. легѣонъ.
ѡко бѣси мнози внидѣ въ нь. 31 мо-
лѣхъ же іса. да не повелитъ ѡмъ
въ вездѣнъ внити. 32 бѣ же тоу ста-
до свиное много пасомо въ горѣ.
ѡ молиша і бѣси. да повелитъ ѡ-
мъ внити въ стадо свиное. онъ
же повелѣ ѡмъ внити. 33 ѡшздѣше
же бѣси внидѣ въ ст̄а свиное.

[Fol. 54b]

ѡ оустръми са все стадо по вѣ-
гоу въ ёзеръ ѡ істопе въ водѣ. 34 ви-
дѣвше же насъщеі вѣвшеё.
вѣжаша ѡ вѣвѣстиша въ гра-
дѣ. ѡ в селѣхъ. 35 ѡзидѣ же народи
ѡз града. видѣтъ взишзашаго. ѡ
придѣ из ісви. ѡ брѣтъ сѣдѣща
члка. при ногоу ісвоу. ѡз негоже ѡ-
зидѣ бѣси. обльчена сзмзисла-
ща. ѡ оубоюша с. 36 вѣвѣстиша
же ѡмъ. видѣвшеі како спѣ са

БѢСЗІНЪІ. (sic!) 37 ѿ МОЛИША І ЁСЬ НАРОДЪ
ОБЛАСТИ ГЕРЬГЕСІНЬСКЪІА ОТИ-
ТИ ОТЪ НИХЪ. ЯКО СТРАХОМЪ ВЕ-
ЛИЕМЪ ОДРЪЖИМИ БѢХЪ. ІС ЖЕ ВЪ-
ЛѢЗЪ ВЪ КОРАВЬ ВЪЗВРАТИ СЯ. 38 МО-
ЛѢШЕ ЖЕ СЯ ЕМОУ МЖЖЪ ІЗ НЕГОЖЕ
БѢСИ ІЗІДѢ. ДА ВЪІ СЪ НИМЪ ВЪІЛЪ.
ІС ЖЕ ОТЪПОУСТИ І ГЛА. 39 ВЪЗВРАТИ

[Fol. 55a]

СА ВЪ ДОМЪ ТВОІ. ѿ ПОВѢДАІ ЕЛИКО
ТИ СТВОРИ БѢ. ОНЪ ЖЕ ІДѢШЕ ПО
ВСЕМОУ ГРАДОУ ПРОПОВѢДАА. ЕЛИ-
КО СТВОРИ ЕМОУ ІС.

Kodex Zografský

а) zázrak v Káně Galilejské (Jan 2,1–11)

[Fol. 229a]

1 І ВЪ ТРЕТИ ДЪНЬ • БРАКЪ ВЪІ
ВЪ КАНА ГАЛИЛѢІСЦЪІ •
І БѢ МТИ ІСВА ТОУ • 2 ЗЪ-
ВАНЪ ЖЕ ВЪІ ІС • І ОУЧЕНИ-
ЦИ ЕГО НА БРАКЪ • 3 І НЕДОСТА-
ВЪШЮ ВИНУ • ГЛА МТИ ІСВА
КЪ НЕМОУ • ВІНА НЕ ІМѢТЪ
4 ГЛА ЕИ ІС • ЧЪТО ЕСТЬ МНѢ
І ТЕБѢ ЖЕНО • НЕ Ю ПРИДЕ

[Fol. 229b]

ГОДИНА МОѢ • 5 ГЛА МТИ ЕГО
СЛОУГАМЪ • ЕЖЕ ѦШТЕ ГЛЕ-
ТЪ ВАМЪ СЪТВОРИТЕ • Б БѢ ЖЕ
ТОУ ВОДНОСЪ КАМѢНЪ ШЕСТЬ
ПО ОЧИШТЕНИЮ ІЮДѢСКОУ
ЛЕЖАШТЬ • ВЪМѢСТАШТЬ
ПО ДЪВѢМА • ЛИ ТРЕМЪ МѢРА-
МЪ • 7 ГЛА ІМЪ ІС • НАПЛЪНИ-
ТЕ ВОДЪ • І НАПЛЪНИША ДО
ВРЪХА • 8 І ГЛА ІМЪ • ПОЧРЪПѢ-
ТЕ НЪІНѢ І ПРИНЕСѢТЕ • АРХИ-
ТРИКЛИНЪТОВИ • ОНИ ЖЕ ПРИ-
НЕСОША • 9 ЪКО ЖЕ ВЪКОУСИ АРЦХИ-
ТРИКЛИНЪ ВИНА ВЪІВЪШАГО
ОТЪ ВОДЪ • І НЕ ВѢДѢАШЕ
ОТЪ КЖДОУ ЕСТЬ • А СЛОУГЪ
ВѢДѢАХЪ ПОЧРЪПЪШЕИ ВОДЪ •
ПРИГЛАСИ ЖЕНИХА ѦРХИТРИ-
КЛИНЪ • 10 І ГЛА ЕМОУ • ВЪКЪ
ЧКЪ ПРѢЖДЕ ДОБРОЕ ВИНО ДА-
ЕТЪ • І ЕГДА ОУПЪЖТЪ СА
ТАЧАЕЕ • ТЪІ ЖЕ СЪВЛЮДЕ
ДОБРОЕ ВИНО ДО СЕЛѢ • 11 СЕ СЪТВО-

[Fol. 230a]

РИ НАЧАТЪКЪ ЗНАМЕНІЕМЪ
ІС • ВЪ КАНА ГАЛИЛЕИ • І ЪВИ
СЛАВА СВОЖ • І ВѢРОВАША
ВЪ НЪ ОУЧЕНИЦИ ЕГО •

b) podobenství o marnotratném synu (Lk 15,11–32)

[Fol. 189b]

11 Рече же ·

чкз ѣтерз ѡмѣ дзвѣ сна ·

[Fol. 190a]

12 ѡ рече мьни снѣ єю оцю

оче даждь ми · достоинж-

ж · часть ѡмѣньѣ · ѡ раздѣ-

ли ѡма ѡмѣньѣ · 13 ѡ не по

мнозѣхъ дьнехъ · сьбзравъ ·

все мьни снѣ · ѡтиде на

странж далече · и тоу ра-

сточи ѡмѣньѣ свое жиези

блждзно · 14 иждивзшю же

емоу вьсѣ · вьистъ гла-

дь крѣпзкз на странѣ тои ·

ѡ тз начатъ лишити са ·

15 ѡ шьдз прилѣпи са єдино-

мь отъ жителъ тож стра-

нзи · ѡ посзла и на села

своѣ · пастъ свинни · 16 ѡ же-

лаѣше насзтити са · отъ

рожьць ѡже ѣдѣѣхъ свинни ·^c

и никзтоже даѣше моу · 17 вь

себѣ же пришьдз рече · ко-

ликоу наѡмьникъ оца мое-

го ѡзвзиважтз хлѣби ·

азъ же сьде гладомь гзблѣж ·

[Fol. 190b]

18 вѣставѣ ѿдѣ кѣ оцѣю моемоу .
ѿ рекѣ емоу . ѿче сѣгрѣши-
хѣ на нбо ѿ прѣдѣ тобож . 19 юже
нѣсмь достоинѣ . наре-
шти са снѣ твои . сѣтвори
ма . ѣко ѣдино҃го отѣ наѿ-
мьникѣ твоихѣ . 20 ѿ вѣста-
вѣ ѿде кѣ оцѣю своемоу .
еште же емоу далече сѣ-
шту . оузырѣ ѿ оцѣ е҃го . ѿ ми-
лѣ емоу вѣи . ѿ текѣ напа-
де на взиж е҃го . ѿ обло-
вѣза ѿ . 21 рече же емоу снѣ .
оче . сѣгрѣшихѣ на нбо
ѿ прѣдѣ тобож . юже нѣ-
смь достоинѣ нарешти са
снѣ твои . сѣтвори ма .
ѣко ѣдино҃го отѣ наѿмь-
никѣ твоихѣ . 22 рече же оцѣ
кѣ равоѣ своѿмѣ . ско-
ро ѿнесѣте одеждѣ прѣ-
вѣж . ѿ облѣцѣте ѿ . ѿ
дадите прѣстень на рѣжѣ е҃го .

[Fol. 191a]

ѿ сапогѣ на ногѣ . 23 ѿ приве-
дѣше тельцѣ оупитѣнѣи .
заколѣте . ѿ ѣдѣше да ве-
селимѣ са . 24 ѣко снѣ моѿ сѣ .
мрѣтѣвѣ бѣ ѿ живе . ѿзгѣ-

БЛЗ БѢ І ОВРѢТЕ СЯ • І НАЧА-
ША ВЕСЕЛИТИ СЯ • 25 БѢ ЖЕ СНЗ
ЕГО СТАРѢ НА СЕЛѢ • І ЪКО
ГРАДЗИ ПРИБЛИЖИ СЯ КЗ ДО-
МОУ • І СЛЗИША ПѢНИѢ І
ЛИКЗИ • 26 І ПРИЗВЪАВЪ ЕДИ-
НОГО ОТЪ РАВЪ • ВЪПРАШАЙ-
ШЕ І • ЧЬТО ОУВО СИ СЖТЪ •
27 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ ЕМОУ • БРАТЪ
ТВОИ ПРИДЕ І ЗАКЛА ОЦЬ
ТВОИ • ТЕЛЬЦЬ ОУПИТѢНЗИ •
ЪКО СЗДРАВА І ПРИНАТЪ • 28 РА-
ЗГНѢВА ЖЕ СЯ • І НЕ ХОТѢА-
ШЕ ВЪНИТИ • ОЦЬ ЖЕ ЕГО І-
ШЬДЪ МОЛѢАШЕ І • 29 ОНЪ ЖЕ
ОТВѢШТАВЪ РЕЧЕ ОЦЮ СВО-
ЕМОУ • СЕ КОЛИКО ЛѢТЪ РАБО-
ТАЖ ТЕБѢ • І НИКОЛИЖЕ

[Fol. 191b]

ЗАПОВѢДИ ТВОЕЯ НЕ ПРѢ-
СТЖПИХЪ • І МЪНѢ НИКОЛИ-
ЖЕ НЕ ДАЛЪ ЕСИ КОЗЛАТЕ •
ДА СЪ ДРОУГЗИ МОИМИ ВЪЗВЕ-
СЕЛИЛЪ СЯ БИМЪ • 30 ЕГДА ЖЕ
СНЗ ТВОИ • ІЗѢДЗИ ТВОЕ
ІМѢНЬЕ • СЪ ЛЮБОДѢЦАМИ •
ПРИДЕ • І ЗАКЛА ЕМОУ ТЕЛЕ-
ЦЬ ПИТОМЗИ • 31 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ
ЕМОУ ЧАДО • ТЗИ ВСЕГДА
СЪ МНОЖЪ ЕСИ • І В'СѢ МОѢ

ТВОѢ СЖТЪ • 32 ВЪЗВЕСЕЛИ
ТИ ЖЕ СА Ї ВЪЗДРАДОВА-
ТИ ПОДОБАЙШЕ • ЪКО БРАТРЪ
ТВОИ СЪ • МРЪТВЪ БѢ Ї О-
ЖИВЕ • ЇЗГЪИВЪ БѢ Ї О-
БРѢТЕ СА •

с) vzkříšení Lazara (Jan 11,1–45) – text s vybranými různočteními z Assemanova evangeliáře (As) a Mariánského kodexu (Mar) v transliteraci do cyrilice, ze Savviny knihy (Sav), Ostromirova evangeliáře (Ostr), Nikolského čtveroevangelia (Nik) a charvátskohlaholského evangeliáře Illyrico 4 (Illyr 4) v transliteraci do latinky.

[Fol. 260a]

1 БѢ¹² ЖЕ ЕТЕРЪ¹³
БОЛА ЛАЗАРЬ¹⁴ ОТЪ ВИТАНИИ¹⁵ •
ГРАДЬЦА МАРИНА¹⁶ • Ї МАРЪТЪ¹⁷
СЕСТРЪИ ЕИ¹⁸ • 2 БѢ ЖЕ МАРИѢ •
ПОМАЗАВЪШИѢ ГѢ МЪРОМЪ¹⁹ •
Ї ОТЬРЪШЪ НОСѢ ЕГО ВЛАСЪИ
СВОИМИ • ЕИЖЕ БРАТЪ²⁰ ЛАЗАРЬ

[Fol. 260b]

БОЛѢЙШЕ • 3 ПОСЪЛАСТЕ²¹ ЖЕ СЕ-

12 бысть Nik.

13 единъ Sav, Mar; ѳдинъ Ostr.

14 лазаръ As; лазоръ Sav; *lazar* Illyr. 4.

15 вифаниа As; вифаниа Ostr.

16 марина As (?), Mar, Sav, Ostr (?), Nik; *marie* Illyr. 4.

17 мартъ Mar; марьтъ Sav; марфъ Ostr; марьти Nik; *marti* Illyr. 4.

18 ѳ Mar; еа Sav; еи Nik; *ego* Illyr. 4.

19 мвромъ As, Sav; мврожъ Mar; мврожь Ostr; мастию Nik.

20 братъ Mar.

21 послатѢ Sav, Ostr; посласта Nik; *poslasta* Illyr 4.

стрѣ его къ ѿемоу глѣшти •
 ги се егоже тзи²² ѡлюбиши во-
 литз²³ • 4 слзшавз же ис рече •
 си болѣзнь нѣстз къ сзмрз-
 ти • нз кз²⁴ славѣ бжи • да про-
 славитз са снз бжи еж •
 5 ѡлюбѣаше²⁵ же ис • мар²⁶ тж •
 ѡ сестрж еж • лазарѣ²⁶ •
 6 егда же оуслзша²⁷ бко болитз²⁸
 тогда же прѣвзистз • на ѿе-
 мже вѣ²⁹ мѣстѣ дзба дьни •
 7 по томь же гла оученикомз³⁰ •
 ѡдѣмз вз юдеж пакзи •
 8 глаша емоу оученици³¹ равви³²
 нзиѿѣ ѡскажж³³ тебе каме-
 ни емь повити юдеи •
 ѡ пакзи ли ѡдѣши тамо •
 9 отзвѣшта³⁴ ис • не дзба³⁵ ли на
 десате часа³⁶ есте вз дьни •

22 тзи vnech. As, Mar, Nik, Илуг 4.

23 се...волитз vnech. Sav.

24 о As, Mar, Sav, Ostr, Nik, Илуг 4 (о).

25 ѡлюбѣаше As; ѡлюбѣаше Sav; ѡлюбаше Nik; *ljublaše* Илуг 4.

26 и лазарѣ As, Mar, Ostr; и лазора Sav; и лазара Nik; *mariju i lazora* Илуг 4.

27 слзша Ostr; *sliša* Илуг 4.

28 егда...волитз vnech. As.

29 вы Nik.

30 *къ učenikom svojim* Илуг 4.

31 оученици его Mar, Sav, Ostr (его), Илуг 4 (ego).

32 оучителю Mar, Sav.

33 искаажж As, Ostr; искаоуѣ Nik; *iskahu* Илуг 4.

34 отзвѣщавз Sav (?); *otvѣštav* Илуг 4.

35 дьѣѣ As; дзѣѣ Mar, Sav, Ostr; дѣѣ Nik; *dvě* Илуг 4

36 годинѣ As, Mar, Sav, Ostr; годѣны Nik; *godině* Илуг 4.

ЃШТЕ КЗТО ХОДИТЪ ВЪ ДЪНЕ •
НЕ ПОТЪКНЕТЪ СА • ЪКО СЕЪ-
ТЪ МИРА СЕГО ВИДИТЪ • 10 ЃШТЕ
ЛИ КЗТО ХОДИТЪ ПОШТИЖ ПО-

[Fol. 261a]

ТЪКНЕТЪ СА ЪАКО СЕЪТА НЪ-
СТЪ О НЕМЪ • 11 СИ РЕЧЕ³⁷ • Ё ПО СЕ-
МЪ ГЛА³⁸ • ЛАЗАРЪ ДРОУГЪ НАШЪ
ОУСЪПЕ • НЪ ЁДЪ ДА³⁹ ВЪЗВОУ-
ЖДЪ І • 12 РЪША⁴⁰ ЖЕ ОУЧЕНИЦИ ЕГО •
ГИ • ЃШТЕ ОИУСЪПЕ • СЪПА-
СЕНЪ ВЪДЕТЪ • 13 ІС ЖЕ РЕЧЕ⁴¹ О СЪ-
МРЪТИ ЕГО • ОНИ ЖЕ МЪНЪША •
ЪКО О ОУСЪПЕНИИ СНИ І⁴² СЪНА⁴³
ГЛЕТЪ • 14 ТОГДА РЕЧЕ ІМЪ ІС •
НЕ ОБИНОУЖА СА⁴⁴ • ЛАЗАРЪ ОУ-
МЪРЪТЪ⁴⁵ • 15 Ё РАДОУЖА СА ВАСЪ
РАДИ • ДА ВЪРЖА ІМЕТЕ ЪКО
НЕ ВЪХЪ⁴⁶ ТОУ • НЪ ЁДЪМЪ КЪ НЕ-
МОУ • 16 РЕЧЕ ЖЕ ТЪ ОМА⁴⁷ • НАРИ-
ЦАЕМЪ БЛИЗЪЦЪ • КЪ ОУЧЕ-

37 рекъ Ostr; *rek* Illyr 4.

38 + имъ Ostr, Mar; *im* Illyr 4 (doplнит formy glagola!!!).

39 *da oъ s'na* Illyr 4.

40 рекоша Ostr.

41 вѣща же исъ As.

42 снѣ ѣ vunech. As, Mar, Sav, Nik, Ostr, Illyr 4.

43 сѣноу Ostr.

44 обинѣи са Sav; обинѣѣ са Ostr.

45 оумрѣ Ostr; *umrѣ* Illyr 4.

46 быхъ Nik.

47 ѡома As, Mar, Sav; *фома* Ostr.

НИКОМЪ · ЇДѢМЪ Ї МЪИ ДА
ОУМЪРЕМЪ СЪ НИМЪ · 17 ПРИШЬ-
ДЪ ЖЕ ИС ВЪ ВИТАНИЖ · ОБРѢ-
ТЕ І · ЧЕТЪРИ ДЪНИ ІМЖ-
ШТЬ⁴⁸ ВЪ ГРОБѢ · 18 БѢ¹ ЖЕ ВИТА-
НИѢ БЛИЗЪ ІЛМА · ЪКО Д І СТА-
ДИ⁴⁹ · 19 Ї МНОСИ ЖЕ ВѢАХЖ⁵⁰ ПРИ-
ШЬЛИ · КЪ МАРЪ ТѢ І МАРИ⁵¹ ·

[Fol. 261b]

ДА ОУТѢШАТЪ І · О БРАТѢ Ю
20 МАРЪТА ЖЕ ЕГДА ОУСЛЪИША ·
ЪКО ИС ГРАДЕТЪ СЪРѢТЕ⁵² І ·
А МАРИѢ ДОМА СѢДѢАШЕ⁵³ · 21 РЕ-
ЧЕ ЖЕ МАРЪ ТА КЪ ІСЪ · ГИ АШТЕ
БИ⁵⁴ СЪДЕ ВЪІЛЪ⁵⁵ · НЕ БИ⁴³ БРА-
ТЪ⁹ МОИ ОУМРЪЛЪ · 22 НЪІНѢ ВѢ-
МЪ⁵⁶ · ЪКО ЕГОЖЕ КОЛИЖДО ·
ПРОСИШИ ОТЪ⁵⁷ БА ДАСТЪ ТИ⁵⁸ БЪ ·
23 ГЛА ЕІ ИС · ВЪСКРЪСНЕТЪ БРА-
ТЪ⁹ ТВОИ · 24 ГЛА ЕМОУ МАРЪ ТА ·
ВѢМЪ⁴⁵ ЪКО ВЪСКРЪСНЕТЪ ·

48 юже имжши As, Mar, Sav, Ostr, Nik (о҃҃҃҃), Ил҃҃҃҃ 4 (*juže*).

49 статни Sav; попьришь Ostr; *pyrišt* Ил҃҃҃҃ 4.

50 вѣхж Sav; vnech. Ostr; вѣахоу Nik; *běhu* Ил҃҃҃҃ 4.

51 ма҃рии As, Mar, Sav, Ostr, Nik, Ил҃҃҃҃ 4 (*marii*).

52 *tekši srěte* Ил҃҃҃҃ 4.

53 сѣдѣше Sav, Ил҃҃҃҃ 4 (*sěděše*); сѣдиѣше Nik.

54 вѣи Sav, Ostr.

55 *bil* Ил҃҃҃҃ 4

56 *vědě* Ил҃҃҃҃ 4.

57 оу As, Sav, Nik.

58 те҃бѣ Mar, Sav, Ostr, Nik, Ил҃҃҃҃ 4 (*tebě*).

ВЪ ВЪСКРЪШЕННЕ ВЪ ПОСЛѢ-
 ДНИ ДНЬ • 25 рече же еи $\overline{\text{ис}}$ •
 азъ есмь въскрѣшенне і
 животъ • вѣроуѣи въ ма •
 ѡште оумьретъ ѡживетъ⁵⁹ •
 26 і в'сѣкз живзи • і вѣроу-
 ѣи въ ма не оумьретъ⁶⁰ въ
 вѣкз⁶¹ • імеш ли вѣрж се-
 моу • 27 гла емоу еи $\overline{\text{ги}}$ • ѡзъ
 вѣровахъ⁶² ѣко тзи еси $\overline{\text{хъ}}$
 $\overline{\text{снъ}}$ бжи⁶³ • гради⁶⁴ въ миръ⁶⁵ •
 28 і се рекъши іде • і призь-

[Fol. 262a]

ва⁶⁶ маринж сестрж свож
 таі • і рекъши еи⁶⁷ • оучите-
 ль се ёстъ • і советъ⁶⁸ та •
 29 ѡна же ѣко оуслзша⁶⁹ • въ-
 ста скоро⁷⁰ • і иде къ немоу •
 30 не вѣ же не оу $\overline{\text{ис}}$ ⁷¹ • пришьлз

59 живз бждетъ Sav.

60 живз бждетъ místo не оумьретъ Sav.

61 вѣкз As; *věki* Илуг 4.

62 вѣроуѣж Ostr.

63 *boga živago* Илуг 4.

64 градзи As; градзи Mar, Ostr; градзи Sav; греди Nik.

65 есь миръ As, Mar; вьсь миръ Nik; *iže v mir sa prišl esi* místo гради въ миръ Илуг 4.

66 пригласі As; призьва Sav; пригалси Nik; *vъva* Илуг 4.

67 *vъnech.* As, Mar, Ostr.

68 глашаetz As, Nik.

69 *slīšanši* místo ѣко оуслзша Илуг 4.

70 ядро Mar; едро Nik.

71 не ю же бысть исоуьсь пришьль Nik; *ne bě že ošte isus* Илуг 4.

ВЪ ВЬСЬ⁷² • НЪ ВЪ⁷³ НА МЪСТЪ
 ЕШТЕ⁷⁴ • ІДЕЖЕ СЪРЪТЕ І
 МАР⁷⁵ТА • ЗІ ІЮДЕІ ЖЕ • СЖШТЕ-
 І⁷⁵ СЪ НЕМЪ ВЪ ДОМОУ • І ОУТЪ-
 ШАЖШТЕ⁷⁶ Ж • ВИДЪВЪШЕ
 МАРИЖ • ЪКО СКОРО⁵⁹ ВЪСТА І И-
 ЗИДЕ • ПО НЕІ ІДЖ⁷⁷ ГЛЖШТЕ •
 ЪКО ІДЕТЪ НА ГРОВЪ І⁷⁸ ПЛАЧЕ-
 ТЪ СА ТОУ⁷⁹ • ЗІ МАРИЪ ЖЕ ЪКО ПРИ-
 ДЕ • ІДЕЖЕ ВЪ НС • ВИДЪВЪ-
 ШИ І ПАДЕ ЕМОУ НА НОГОУ⁸⁰ •
 ГЛЖШТИ⁸¹ ЕМОУ ГИ • АШТЕ БИ⁴³
 ВЪІЛЪ СЪДЕ • НЕ БИ⁴³ МОІ БРА-
 ТЪ⁹ ОУМРЪЛЪ • ЗІ ІС ЖЕ ЪКО ВИДЪ⁸²
 Ж ПЛАЧЖШТЪ СА • І ПРИШЪ-
 ДЪШАЪ СЪ НЕМЪ ІЮДЕЪ • ПЛА-
 ЧЖШТА СА • ЗАПРЪТИ ДОУХОУ •
 І ВЪЗМЪТИ СА САМЪ⁸³ ЗІ І РЕЧЕ •

[Fol. 262b]

КЪДЕ ПОЛОЖИТЕ І • ГЛА-
 ША ЕМОУ • ГИ • ГРАДИ⁸⁴ І ВИЖДЪ •

72 *gradьc* Илуг 4.

73 *бы* Nik; *bě ošte* Илуг 4.

74 *onom* Илуг 4.

75 *сжштин* As; *соуштее* Nik.

76 *оутъшажштин* As; *оутъшажж* Sav.

77 *идоша* As, Sav, Ostr; *idoše* Илуг 4.

78 *да* Mar, Ostr, Nik.

79 *плакатъ са місто і плачетъ са тоу* Sav.

80 *ripade k nogama ego місто паде...ногоу* Илуг 4.

81 *reče* Илуг 4.

82 *видъвъ* As; *viděv* Илуг 4.

83 *дхмъ* As.

84 *гряди* As; *ходи* Sav; *приди* Ostr; *греды* Nik.

35 ĩ просльзи⁸⁵ са ĩс̄ · 36 глахж
 же іюдеі · виждь како лю-
 блѣаше⁸⁶ і · 37 ѣтери⁸⁷ же отъ
 нихъ рѣша⁸⁸ · не можаѣше⁸⁹
 ли съ ѿтврѣззи очи слѣ-
 поүемоу⁹⁰ · сзтворити · да
 і съ не оүмьрѣтъ⁹¹ · 38 іс̄ же
 пакзи прѣта въ себѣ · при-
 де къ гробоу · вѣ¹ же пешть⁹²
 ĩ каменъ належаѣше на
 ѣі · 39 гла ĩс̄ · въззмѣте
 камень · гла емоу сестра
 оүмьрзшаего⁹³ · мар та · ги
 юже смрздитъ · четврѣ-
 дньевьнъ⁹⁴ во естъ · 40 гла еи
 ĩс̄ · не рѣхъ⁹⁵ ли ти · вѣко ѣште
 вѣроүеши · оүзъриши сла-
 вѣ бжѣ · 41 възаса⁹⁶ же ка-
 менъ⁹⁷ · іс̄ же възведе⁹⁸ очи

85 въсльзи Nik.

86 люблѣше Sav; люблаше Nik.

87 єдини Mar; ини Sav; нѣции Ostr.

88 рекоша Ostr.

89 можаше Sav, Nik; *možaše* Illyr 4.

90 слѣпоүмоу As; слѣпооүмоу Mar; слѣпѣпоу Sav; слѣпооүмоу Ostr; слѣпомоу Nik; *slěpu roždenu* Illyr 4.

91 оүмьреть Ostr; *umr' l bi* Illyr 4.

92 пещера Sav, Ostr; *peštera* Illyr 4.

93 оүмьрзшаго As, Mar, Ostr; оүмарышаго Nik.

94 четврѣдньевенъ As; четврѣтодньеванъ Nik; *četr̄v̄ tod̄n̄ev̄n̄* Illyr 4.

95 рекохъ Ostr.

96 възаша Ostr; възеше Nik; *vzeše* Illyr 4.

97 add. идеже вѣ оүмерзи лежа Mar; идеже вѣ лежа мрътези Sav; идеже вѣ оүмьрзи лежа Ostr; *oť groba v nĕmže ležāše mrv̄tvi* Illyr 4.

98 възведъ Ostr; възведъ Nik; *vъzved* Illyr 4.

ВЗІСПРЬ⁹⁹ · І РЄЧЕ · ОЧЕ ХВА-
ЛЖ ТЕБѢ ВЪЗДАЖ · ЪКО ОУ-
СЛВИША МА · 42 ѦЗЪ ВѢДѢЦХЪ¹⁰⁰ ·

[Fol. 263a]

ЪКО ВСЕГДА МЕНЕ ПОСЛОУ-
ШАЕШИ · НЪ НАРОДА¹⁰¹ РАДИ · СТО-
ЊШТАЕГО¹⁰² ОКРЪСТЪ · РѢХЪ ДА
ВѢРЖ ІМЖТЪ · ЪКО ТЪІ МА
ПОСЪЛА · 43 І СЕ РЕКЪ · ГЛАСО-
МЪ ВЕЛИЕМЪ ВЪЗГЛАСИ¹⁰³ ·
ЛАЗОРЕ ГРАДИ¹⁰⁴ ВЪНЪ · 44 І АБИЕ
ІЗІДЕ ОУМЪРЪІ · ОБАЗАНЪ
НОГАМА І РЖКАМА · ОУКРОЕ-
МЪ¹⁰⁵ · І ЛИЦЕ ЕГО ОБАЗАНО ОУ-
БРОУСОМЪ¹⁰⁶ · ГЛА ІМЪ НС · РА-
ЗДРѢШИТЕ І · І НЕ ДѢІТЕ
ЕГО ІТИ · 45 МНОЗИ ЖЕ ОТЪ І-
ЮДѢ · ПРИШЪДЪШЕІ¹⁰⁷ КЪ МА-
РИ · ВИДѢВЪШЕ ЕЖЕ СЪТВО-
РИ ІС · ВЪРОВАША ВЪ НЕГО¹⁰⁸ ∴ КОЦ ·

99 горѣ Sav, Ostr; *vispr na nebo* Илѣг 4.

100 вѣдѣхъ Mar, Sav, Nik; *věděh* Илѣг 4.

101 *ljudi* Илѣг 4.

102 стоѡштаго As, Mar, Ostr; стоѡштаго Sav; стѡештаго Nik; *stoeštih* Илѣг 4.

103 вѣзвѣла Mar, Sav; гласъмъ великъъмъ вѣзвѣла Ostr; *vъzpi glasom veliem glagole* Илѣг 4.

104 иди Sav.

105 оуѣроимѣ As; оуѣроимъ Ostr; кириѣми Nik.

106 оуѣроуѣсомъ обѣзано As; оуѣроуѣсомъ обѣзано Mar, Sav; оуѣроуѣсъмъ обѣзано Ostr; соуѣдаромъ обѣзано Nik; *ubrusom bē obezano* Илѣг 4.

107 пришеѣдъшни As; пришеѣдъше Ostr; *prišd'sih* Илѣг 4.

108 нъ As; нь Nik; *va n* Илѣг 4.

Život Metodějův

[Fol. 105a]

при
лоучи же са въз тзи дни ро-
стиславъ князь словѣ-
ньскъ съ стоплѣкъмъ.
посъласта из моравѣи къ
црѣю миѣилоу. глѣща

- (20) тако. яко бжнѣю млѣти-
ю сздрави ѣсмъ. и соуть
въ нзи възшли оучители
мнози крѣстиани из бла-
хъ и из грѣкъ. и из нѣмьць.
оучаще нзи различь. а мзи
словѣни проста чадъ и не
имамъ. иже бзи нзи на-
ставилъ на истиноу и ра-
зоумъ сзказалъ. то до-
брѣи влдо послѣли такъ
моужь иже нзи исправи-

[Fol. 105b]

тъ въсакоу правѣдоу. тзгда
црѣ миѣилъ рече къ фило-
софоу костантиноу. слзи-

ШИШИ ФИЛОСОФЕ РЪЧЬ
СИЮ. ИНЪ СЕГО ДА НЕ МОЖЕ-
ТЬ СЪТВОРИТИ РАЗВѢ ТЕБЕ.
ТѢ НА ТИ ДАРИ МНОЗИ И ПО-
ИМЪ БРАТЪ СВОИ ИГОУМЕНЪ
МЕФЕДИИ ИДИ ЖЕ. ВЪИ БО Ю-
СТА СЕЛОУНАНИНА. ДА СЕЛОУ-

(10) НАНЕ ВЪСИ ЧИСТО СЛОВѢНЬ-
СКЪИ БЕСѢДОУЮТЬ. ТЪГДА
НЕ СЪМАСТА СА Ѡреши. НИ
БА НИ ЦРѦ. ПО СЛОВЕСИ СТГО
АПЛА ПЕТРА. ЯКОЖЕ РЕЧЕ БА
БОИТЕСА ЦРѦ ЧЪТѢТЕ. НЪ БЕ-
ЛИКЪЖЪ СЛЪШАВЪША РЪЧЬ. НА МО-
ЛИТВОУ СА НАЛОЖИСТА И СЪ
ИНѢМИ ИЖЕ БААХОУ ТОГО-
ЖЕ ДХА. ЯГОЖЕ И СИ. ДА ТОУ Я-

(20) ВИ БЪ ФИЛОСОФОУ. СЛОВѢНЬ-
СКЪИ КНИГЪИ. И АБИЕ ОУСТРО-
ИВЪ ПИСМЕНА И БЕСѢДОУ СЪ-
СТАВЛЪ. ПОУТИ СА ЯТЪ МО-
РАВЪСКАГО ПОИМЪ МЕФЕО-
ДИА. НАЧАТЬ ЖЕ ПАКЪИ
СЪ ПОКОРЪМЪ ПОВИНОУА
СА СЛОУЖИТИ ФИЛОСОФОУ
И ОУЧИТИ СЪ НИМЪ. И ТРЪ-
МЪ ЛѢТОМЪ ИШЪДЪШЕМЪ.
ВЪЗВРАТИСТАСА ИЗ МОРА-
ВЪИ. ОУЧЕНИКЪИ НАОУЧЪША

[Fol. 105c]

- ОУКѢДѢВЪ ЖЕ ТАКОВА МОУ-
ЖА АПОСТОЛИКЪ НИКОЛА.
ПОСЪЛА ПО НА ЖЕЛАЮ БИ-
ДѢТИ Я ЯКО АНГЛА БЖИ-
Я. СТИ ОУЧЕНИЕ ЮЮ. ПО-
ЛОЖЬ СЛОВѢНСКОЕ ЕБА-
НГЛИЕ НА ОЛТАРИ СТГО
ПЕТРА АПЛА. СТИ ЖЕ НА
ПОПОВЪСТВО БЛЖНАГО.
МЕФЕДИЯ. БААХОУ ЖЕ
- (10) ЕТЕРА МНОГА ЧАДЬ. ЯЖЕ
ГОУЖАХОУ СЛОВѢНСКЪ-
Я КНИГЪ ГЛЮЩЕ. ЯКО
НЕДОСТОИТЬ НИКОТОРО-
МОУЖЕ ЯЗЫКОУ ИМѢТИ
БОУКОВЪ СВОИХЪ. РАЗЕБѢ
ЕВРЕН И ГРЪКЪ И ЛАТИНЪ.
ПО ПИЛАТОВОУ ПИСАНИЮ.
ЯЖЕ НА КРЪСТѢ ГНИ НА-
ПИСА. ЯЖЕ АПОСТОЛИКЪ
- (20) ПИЛАТЪНЪ. И ТРЪЯЗЫ-
ЧЬНИКЪ НАРЕКЛЪ ПРОКЛА-
ТЬ. И ПОВЕЛѢ ЯДИНОУМЪ
ЕППОУ ИЖЕ БѢ ТОЮЖЕ ЯЗЕ-
Ю БОЛЬНЪ. И СТИ Ѡ ОУЧЕНИ-
КЪ СЛОВѢНСКЪ ТРИ ПОПЪ.
А .В. АНОГНОСТА. ПО ДНЪХЪ
ЖЕ МНОЗѢХЪ ФИЛОСОФЪ
НА СОУДЪ ГРАДЪИН. РЕЧЕ КЪ

МЕФОДИУ БРАТОУ СВОЕ-
МОУ. СЕ БРАТЕ ВѢ СОУПРОУ-
ГА БАХОВѢ. ЄДИНОУ БРА-

[Fol. 105d]

ЗДОУ ТАЖАЩА. И АЗЪ НА
ЛѢСѢ ПАДАЮ СВОИ ДНЬ СЪ-
КОНЬЧАВЪ. А ТЪИ ЛЮБИШИ
ГОРОУ ВЕЛЬМИ ТО НЕ МОЗИ
ГОРЪИ РАДИ ѠСТАВИТИ
ОУЧЕНИЯ СВОЕГО. ПАЧЕ БО
МОЖЕШИ КЪИМЪ СПСЕНЪ
БЪИТИ.

Frizinské zlomky¹⁰⁹

[Fol. 160b]

Iaz ze zaglagolo
Zlodeiu, i uzem iego
delom, i uzem iego
lepocam. Tose uue-
5 ruiu u Bog uzemo-
goki, i u iega Zin,
i u Zuueti Duh, da ta
tri imena «sunt» edin Bog,
Gozpod zuueti,

109 Na levé straně uvádíme text v transliteraci, na pravé straně rekonstruovaný do klasické stsl.

ИЗЪ СЪ ЗАГЛАГОЛИЖ
ЗЪЛОДѢЮ И ВЪСѢМЪ ЮГО
ДѢЛОМЪ И ВЪСѢМЪ ЮГО
ЛѢПОТАМЪ. ТО ЖЕ ВЪ-
РОУЖЪ ВЪ БОГЪ ВЪСЕМО-
ГЪЩИИ И ВЪ ЮГО СЪИЗЪ
И ВЪ СЪАТЪИИ ДОУХЪ, ДА ТА
ТРИ ИМЕНА ЮДИНЪ БОГЪ
ГОСПОДЪ СЪАТЪИИ,

- 10 ise z[t]uori nebo i z-
emlo. Tose izco ie-
ga milozti, i sancte
Mariae, i sancte Mic-
hahela <=haela>, i sancte Pe-
- 15 tra, i useh bosih zil,
i uzeh bosih mose-
nic, i useh bosih za-
connic, i useh zuetih
deuuz, i uzeh bosih moki,
- 20 da mi rasite na pomoki
biti ki Bogu moih gre-
chou, da bim cisto iz-
pouued ztuoril i od-
puztic ot Boga priel.
- 25 Bogu uzemogokemu
izpouuede uze moie
greche, i sancte Marie,
uzeh nepraudnih del
i nepraudnega pomislenia,
- 30 ese iezem vvuede ztuo-
ril ili ne uuede, nudmi
ili lubmi, zpe ili bdê,
u zpitnih rotah, v lisnih
resih, v tatbinah, u znicistvę,

ИЖЕ СЪТВОРИ НЕБО И
ЗЕМЛѢ. ТО ЖЕ ИСКѢ Ю-
ГО МИЛОСТИ И СВАТЪНА
МАРИНА И СВАТЪАЮГО МИ-
ХАЕЛА И СВАТЪАЮГО ПЕ-
ТРА И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ СЪЛЪ
И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ МЖЧЕ-
НИКЪ И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ ЗА-
КОНЬНИКЪ И ВЪСЪХЪ СВАТЪИХЪ
ДЪВИЦЪ И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ МОЩНИ,
ДА МИ РАЧИТЕ НА ПОМОЩИ
БЪТИ КЪ БОГОУ МОИХЪ ГРѢ-
ХОЕЪ, ДА БИМЪ ЧИСТО (п. -ж) ИС-
ПОВѢДЪ СЪТВОРИЛЪ И ОТЪ-
ПОУСТЪКЪ ОТЪ БОГА ПРИНАЛЪ.
БОГОУ ВЪСЕМОГЩЮЮМОУ
ИСПОВѢДЪ ВЪСА МОЮ
ГРѢХЪ И СВАТЪИ МАРИНА
ВЪСЪХЪ НЕПРАВЪДЬНИХЪ ДѢЛЪ
И НЕПРАВЪДЬНАЮГО ПОМЪШЛЕНЬА
ИЖЕ ЮСМЪ ВЪДА СЪТВО-
РИЛЪ ИЛИ НЕВЪДА, НЖДЪМИ
ИЛИ ЛЮБЪМИ, СЪПА ИЛИ БЪДА,
ВЪ СПЪИТЪНИХЪ РОТАХЪ, ВЪ ЛЪЖЪНИХЪ
РЪЧЪХЪ, ВЪ ТАТЪБИНАХЪ, ВЪ *СЪНИЧЪСТВЪ,

[Fol. 161a]

- 35 u lacomztue, v lichogedeni,
v lichopiti, u uzemztue
i u uzem lichod[e]iani. Ese
iesem ztuoril protiuuo
Bohu od toho dine,
40 ponese cristen bih, dase
do diniznego dine, togo
uzego izpouueden bodo
Bogu i sancte Marii i sancto
Laurenzu, Gospodu,
45 i uzem zuetim, i tebe,
bosi rabe. Caiu ze
moih grechou i rad ze
chocu caiati, elicose
zimizla imam, eche
50 me, Bose, postedisi. Dai mi,
Bose Gozpodi, tuuoiu
milozt da bim nez-
ramen i neztiden
na zudinem dine
55 pred Tu[o]ima osima
ztoial, igdase pri-
des zodit siuuim
i mrtuim, comusdo
po zuem dele. Tebe,
60 Bose miloztivui,
poruso uza moia
zlouuez[a], i moia
dela, i moie pomis-
lenie, i moie zridze,

ВЪ ЛАКОМЪСТЕБѢ, ВЪ ЛИХОБДЕНЬИ,
ВЪ ЛИХОПИТЬИ, ВЪ *ВЪЗМАСТЕБѢ
И ВЪ ВЪСЕМЪ ЛИХОДѢМЪХЪИ, ЮЖЕ
ЮСМЪ СЪТВОРИЛЪ ПРОТИВЪ
БОГОУ ОТЪ ТОГО ДЪНЕ,
ПОНЮЖЕ КРЪЩЕНЪ ВЪІХЪ, ДАЖЕ
ДО ДЪНЬШЪНИАЮГО ДЪНЕ. ТОГО
ВЪСЕГО ИСПОВѢДЪНЪ ВЪДЪ
БОГОУ И СВАТЪБИ МАРИИ И СВАТЪОУЧЕМОУ
ЛАВРЕНЦЮ ГОСПОДИ (dat. sg.)
И ВЪСЪМЪ СВАТЪИМЪ И ТЕБѢ,
БОЖИИ РАБЕ. КАЖ СА
МОИХЪ ГРѢХОВЪ И РАДЪ СА
ХОЩЪ КАЯТИ, ЮЛИКОЖЕ
СЪМЪІСЛА ИМАМЪ, ЕЧЕ (stslov. аще)
МА, БОЖЕ, ПОЩАДИШИ. ДАЖДЪ МИ,
БОЖЕ ГОСПОДИ, ТВОЮ
МИЛОСТЬ, ДА БИМЪ НЕ-
СРАМЪНЪ И НЕСТЪІДЪНЪ
НА СЪДЪНЪЮЕМЪ ДЪНЕ
ПРѢДЪ ТВОИМА ОЧИМА
СТОЯЛЪ, ЮГДАЖЕ ПРИ-
ИДЕШИ СЪДИТИ ЖИВЪИМЪ
И МРЪТЕЗИМЪ, КОМОУЖДО
ПО СВОЕМЪ ДѢЛѢ. ТЕБѢ,
БОЖЕ МИЛОСТИВЕЗИ,
ПОРЪЧЪ ВЪСЯ МОЮ
СЛОВЕСА И МОЮ
ДѢЛА И МОЮ ПОМЪІШ-
ЛЕНЬЮ И МОЮСРЪДЪЦЕ

65 i moie telo, i moi
suiuot <=siuot>, i moiu dusu.
Criste bosu Zinu,
ise iezi razil na zi

[Fol. 161b]

zuet priti, gres-
70 nike isbauiti ot
Zlodeine oblazti,
uchrañi me ot uzega
zla i zpazi me
v uzem blase.
75 AMEN.

И МОЕ ТѢЛО И МОИ
ЖИВОТЪ И МОЖ ДОУШЪ.
ХРЪСТЕ, БОЖИИ СЪІНОУ,
ИЖЕ ЮСИ РАЧИЛЪ НА СИИ

СВѢТЪ ПРИИТИ ГРѢШЬ-
НИКЪІ ИЗБАВИТИ ОТЪ
ЗЪЛОДѢИИИИ ОБЛАСТИ,
ОУХРАНИ МА ОТЪ ВЪСЕГО
ЗЪЛА И СЪПАСИ МА
ВЪ ВЪСЕМЪ БЛАСѢ.
АМИНЬ.

SEZNAM ZDROJŮ TEXTŮ

Assemanův evangeliář

Kurz, J.: *Evangeliář Assemanův. Kodex Vatikánský 3. slovanský. II. Úvod, text v přepise cyrilském, poznámky textové, seznamy čtení.* Nakladatelství Československé Akademie věd, Praha 1955, s. 2–3; 277–279.

Frizinské zlomky

Text v transliteraci: *Brižinski spomeniki. Znanstvenokritična izdaja.* Ljubljana 1993, s. 60–64.

Text rekonstruovaný do klasické stsl.: Weingart, M. – Kurz, J.: *Texty ke studiu jazyka a písemnictví staroslověnského.* Slovanský seminář Karlovy univerzity, Praha 1949, s.158–160.

Kodex Mariánský

Jagić, V.: *Quattuor evangeliorum versionis paleoslovenicae. Codex Marianus glagoliticus. Characteribus cyrillicis transcriptum.* Berolini-Sanctpeterburg 1883.

Kyjevské listy

Hlaholský text transliterovaný do cyrilice uvádíme podle edice V. V. Nimčuka (Німчук, В.В.: *Київські глаголичні листки. Найдавніша пам'ятка слов'янської писемності,* Наукова думка, Київ 1983, s. 110–120).

Penitenciál Někotoroja zapověďь

Přepis rukopisu Státního historického muzea v Moskvě, signatura Sinod. 153/3.

Pražské zlomky

Mareš, F. V.: *An Anthology of Church Slavonic Texts of Western (Czech) Origin.* Fink Verlag, München 1979, s. 44.

Remešský evangeliář

Leger, L.: L'Évangélaire Slavon de Reims dit texte du sacre. Fr. Řivnáč – F. Michaud, Praha–Reims, 1899.

Savvina kniga

Ščepkin, V.: *Savvina kniga. Otdělenije russkago jazyka i slovesnosti imperatorskoj akademii naukъ*. Sanktpetěrburg 1903.

Kodex zografský

Jagić, V.: *Quattuor evangeliorum Codex glagoliticus olim Zographensis nunc Petropolitani*. Weidmannos, Berolini 1879.

Život Metodějův

Šachmatov, A. A. – Lavrov, P. A.: *Сборник XII века московскаго Успенскаго собора*. Выпуск первый. s'Gravenhage 1957 – photom. nachdruck, ed. D. Čiževskij, s. 152–153.

CVIČEBNICE STAROSLOVĚNŠTINY

Miroslav Vepřek

Olomouc 2013

Grafická podoba a sazba – Veronika Hanáková

NEPRODEJNÉ

